

BULLETIN

ODDĚLENÍ ANALYTIKY A SROVNÁVACÍHO PRÁVA

V tomto vydání najdete:

Aktuality v oblasti předpisů

Nejvyšší soudy EU

Judikatura SDEU

Z judikatury ESLP

Rozhodnutí ESLP proti ČR

Aktuální předběžné otázky

Monitoring

Bulletin Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu zahajuje letošním prvním číslem již sedmý ročník své existence. Nadále přitom přináší přehled aktualit z oblasti unijního a mezinárodního práva.

V první řadě informujeme o několika novinkách v oblasti unijních předpisů, jelikož zajímavé změny čekají řízení o drobných nárocích a nová legislativa se připravuje i v oblasti trestního práva Evropské unie.

Soudní dvůr ve své judikatuře pokračoval v upřesňování pravidel pro stanovení mezinárodní příslušnosti v režimu nařízení Brusel I (*Komu a Hobobm*). Zajímavým způsobem se vyjádřil i k problematice stanovení rozhodného práva pro nepřímé následky dopravní nehody (*Lazar*) a pro uplatnění regresního nároku (*ERGO Insurance*). V neposlední řadě upozorňujeme na stanovisko generálního advokáta ve věci *Kassowski*, které se věnuje v poslední době často skloňované problematice zásady *ne bis in idem*.

V zahraničí upoutalo pozornost zejména rozhodnutí Spolkového ústavního soudu týkající se evropského zatýkacího rozkazu, které navazuje na předchozí judikaturu ke vztahu německé Ústavy a unijního práva. Za pozornost ale stojí i rozhodnutí Bundesgerichtshof k problematice odpovědnosti poskytovatelů internetového připojení za porušování autorských práv nebo rozhodnutí britského Supreme Court k právům policisty zastavit a prohledat osobu ve světle Úmluvy.

Z judikatury ESLP pak upozorňujeme zejména na rozsudek *MTE a Index proti Maďarsku*, který se v návaznosti na rozsudek *Delfi AS proti Estonsku* opětovně věnuje problematice odpovědnosti provozovatele stránek za obsah zveřejněných komentářů. Přinášíme rovněž přehled nových rozhodnutí v řízeních vedených proti České republice.

Za redakci přeje příjemné čtení
Alžbeta Králová

Obsah

Aktuality v oblasti právních předpisů	... 3
Judikatura nejvyšších soudů s evropským prvkem	
Česká republika: Nejvyšší soud	... 5
Německo: Bundesgerichtshof	... 7
Německo: Bundesverfassungsgericht	... 8
Francie: Cour de cassation	... 9
Velká Británie: The Supreme Court	... 10
Judikatura Soudního dvora Evropské unie	
Věc C-486/14 Kosowski: k zásadě ne bis in idem v kontextu unijního práva	... 12
Věc C-605/14 Komu: příslušnost při zrušení podílového spoluvlastnictví k nemovitostem	... 13
Věc C-297/14 Hobohm: příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv	... 14
Věc C-336/14 Sebat Inca: trestní postih neoprávněného zprostředkování sportovních sázek v kontextu volného pohybu služeb	... 15
Věc C-35/14 Lazar: nepřímé následky dopravní nehody	... 16
Věci C-359/14 a C-475/14 ERGO Insurance: určení rozhodného práva pro uplatnění regresního nároku mezi pojistiteli při dopravní nehodě	...17
Z judikatury ESLP	... 18
Rozhodnutí ESLP proti České republice	... 21
Aktuální žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	... 23
Monitoring odborné literatury	... 26

Oddělení analytiky a srovnávacího práva

V případě zájmu o pravidelné zasílání můžete prostřednictvím emailu international@nsoud.cz požádat o zařazení na seznam odběratelů.

Alžběta Králová, pověřená vedením
alzbeta.kralova@nsoud.cz, tel. 541 593 271

Libor Havelka, poradce
libor.havelka@nsoud.cz, tel. 541 593 176

Dušan Sulitka, poradce
dusan.sulitka@nsoud.cz, tel. 541 593 473

Katarína Deáková, poradkyně
katarina.deakova@nsoud.cz, tel. 541 593 480

Ivona Večerková, poradkyně
ivona.vecerkova@nsoud.cz, tel. 541 593 343

Jan Bena, poradce
jan.bena@nsoud.cz, tel. 541 593 161

Katarína Šipulová
katarina.sipulova@nsoud.cz

Aktuality v oblasti právních předpisů

V oblasti sekundární legislativy Evropské unie došlo v poslední době k několika významným změnám. První z nich se dotýká evropského řízení o drobných nárocích a evropského platebního rozkazu, druhá zase přináší další novinky v neustále se rozvíjející oblasti evropského trestního práva.

Revize pravidel pro evropské řízení o drobných nárocích a řízení o evropském platebním rozkazu

V prosinci 2015 bylo schváleno nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2421 ze dne 16. prosince 2015, kterým se mění nařízení (ES) č. 861/2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích (dále jen „nařízení 861/2007“), a kterým se mění nařízení (ES) č. 1896/2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (dále jen „nařízení 1896/2006“). Co se týče evropského řízení o drobných nárocích, zásadní změny zasáhly zejména do následujících oblastí úpravy:

- 1) *Vymezení věcné působnosti*: stěžejní změnou je, že hodnota drobného nároku dle čl. 2 odst. 1 nařízení 861/2007 bude z dosavadních 2 000 eur zvýšena na částku 5 000 eur. Mimoto bude také upřesněno negativní vymezení působnosti nařízení 861/2007, obsaženého v čl. 2 odst. 2.
- 2) *Odmítnutí návrhu*: soud bude mít povinnost vyzkoušet žalobce o odmítnutí jeho návrhu a poučit jej o možnosti podání opravných prostředků proti takovému rozhodnutí (čl. 4 odst. 4 nařízení 861/2007).
- 3) *Průběh ústního jednání*: ustanovení čl. 8 nařízení 861/2007, upravující postup soudu při nařizování a průběhu ústního jednání, bude doplněno o upřesňující pravidla týkající se užití technologií komunikace na dálku (videokonference, telekonference). Změna

se potom odráží i v pravidlech pro provádění důkazů (čl. 9 odst. 3 nařízení 861/2007).

4) *Poskytování pomoci stranám*: článek 11 nařízení 861/2007 bude obsahovat podrobnější informace k povinnosti soudů poskytovat stranám bezplatnou pomoc při vyplňování formulářů a zajistit možnost jejich seznámení se s obecnými informacemi týkajícími se evropského řízení o drobných nárocích.

5) *Doručování*: pravidla pro doručování dokumentů a jiných písemností v rámci evropského řízení o drobných nárocích (čl. 13 nařízení 861/2007) budou výslovně stanovovat možnost a způsob užití elektronických prostředků.

6) *Soudní poplatky*: nové ustanovení čl. 15a nařízení 861/2007 zakotví i zásady pro hrazení soudních poplatků a způsoby jejich placení na dálku.

7) *Přezkum rozhodnutí za výjimečných okolností*: lhůta pro podání návrhu na přezkum za výjimečných okolností (např. při nesplnění povinnosti soudu řádně doručit či předvolat žalovaného) bude stanovena na 30 dní (čl. 18 odst. 1 nařízení 861/2007). Článek bude dále upřesňovat pravidla pro běh této lhůty a následky v případě opodstatněnosti návrhu.

8) *Jazyk osvědčení*: na základě nového čl. 21a bude mít každý členský stát možnost označit jiný úřední jazyk (jazyky) orgánů Unie, než je jeho úřední jazyk (jazyky), za přijatelný pro účely osvědčení dle čl. 20 odst. 2 nařízení 861/2007.

9) *Soudní smír*: dle nového čl. 23a nařízení 861/2007 bude soudní smír schválený soudem nebo uzavřený před soudem uznán a vykonán v jiném členském státě za stejných podmínek jako rozhodnutí vydané v rámci evropského řízení o drobných nárocích. Ustanovení týkající se uznání a výkonu rozhodnutí, obsažené v kapitole III nařízení 861/2007, se na soudní smír užijí obdobně.

Flags in front of the European Commission building in Brussels, Sébastien Bertrand, CC-BY 2.0

Nejpodstatnější změna nařízení 1896/2006, zavádějící evropský platební rozkaz, se dotýká čl. 17, který upravuje důsledky podání odporu proti evropskému platebnímu rozkazu. V případě, že bude odpor podán ve lhůtě stanovené v čl. 16 odst. 2 (tj. do 30 dnů od doručení rozkazu žalovanému), bude řízení před příslušnými soudy členského státu původu pokračovat (pokud žalobce výslovně nepožádal, aby v takovém případě řízení skončilo) buď v souladu s pravidly příslušného vnitrostátního občanskoprávního řízení, anebo s pravidly evropského řízení o drobných nárocích stanovenými v nařízení 861/2007. Díky této změně tedy bude moci navazující řízení po řádném podání odporu probíhat nejen podle vnitrostátních pravidel, ale také v režimu evropského řízení o drobných nárocích. V případě absence volby žalobce však bude mít postup dle vnitrostátních pravidel přednost (čl. 17 odst. 2 nařízení 1896/2006).

Revidované verze obou výše zmíněných nařízení se, s výjimkou čl. 25 nařízení 861/2007 [1], užijí ode dne 14. 7. 2017.

Návrh směrnice o boji proti terorismu

V návaznosti na listopadové pařížské útoky přijala Evropská komise dne 2. 12. 2015 balíček opatření, které mají za cíl zefektivnění boje proti terorismu na unijní úrovni. Balíček obsahuje kromě Akčního plánu proti nedovolenému obchodování se střelnými zbraněmi a výbušninami i návrh nové směrnice o boji proti terorismu (dále jen „návrh směrnice“)[2]. Návrh směrnice si klade za cíl zejména společné definování teroristických trestných činů, zajištění společné a účinné reakce na teroristické útoky, zvýšení odstrašujícího efektu a zajištění efektivního postihu pachatelů teroristických činů. Pravidla, která návrh směrnice přináší, vycházejí z mezinárodních závazků přijatých v této oblasti, zejména z rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2178(2014) o zahraničních teroristických bojovnicích [3], Dodatkového protokolu k Úmluvě Rady Evropy o prevenci terorismu (CETS č. 196) [4] a Doporučení Finančního akčního výboru o financování terorismu [5].

Díky plánované směrnici by měly být do budoucna nově kriminalizovány např. cesty do zahraničí za účelem terorismu, financování a organizace takových cest, absolvování teroristického výcviku a poskytnutí finančních prostředků pro páchaní teroristických činů. Je však důležité zdůraznit, že se jedná pouze o návrh, nikoli o konečný a závazný sekundární předpis. Prozatím tedy není jasné stanoveno, kdy přesně a v jaké podobě budou mít členské státy povinnost daná opatření implementovat.

Návrh směrnice o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení

Dne 16. 12. 2015 schválil Výbor stálých zástupců kompromisní znění návrhu směrnice o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení [6], na němž se shodl s Evropským parlamentem. Stěžejní ustanovení směrnice se dotýkají práv osob mladších 18 let (viz definice „dítěte“ v čl. 3), zejména práva na obhájce a na právní pomoc, práva na informace (a to jak ve vztahu k dítěti, tak ve vztahu k nositeli rodičovské zodpovědnosti), práva na individuální posouzení věci nebo na lékařské vyšetření. Specifická práva se pak vztahují i k výsledku nebo ke zvláštnímu zacházení při zbavení osobní svobody.

Samotný návrh směrnice předložila Evropská komise na sklonku roku 2013, po dvou letech se tak přijetím kompromisního znění návrhu otevřela cesta schvalování Evropským parlamentem a Radou. Evropský parlament již dne 9. 3. 2016 návrh směrnice odsouhlasil, k přijetí směrnice tak zbývá již pouze schválení Radou ministrů. Lze proto předpokládat, že tzv. cestovní mapa pro posílení procesních práv podezřelých a obviněných osob v trestním řízení se v dohledné době rozroste o další předpis. Členské státy přitom budou mít od publikace v Úředním věstníku na transpozici ustanovení směrnice tři roky.

Ivona Večerková a Alžbeta Králová

[1] Toto ustanovení, upravující informace týkající se soudní příslušnosti, komunikačních prostředků a opravných prostředků, se užije již od 14. 1. 2017.

[2] Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí 2002/475/JHA o boji proti terorismu. COM(2015) 625 final. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-security/legislative-documents/docs/20151202_directive_on_combatting_terrorism_en.pdf.

[3] Dostupné z: http://www.un.org/en/sc/ctc/docs/2015/SCR%202178_2014_EN.pdf.

[4] Dostupné z: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM%282015%2961&Language=lanEnglish&Ver=final&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>.

[5] Dostupné z: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf.

[6] Kompromisní znění návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení. Dostupné z: <http://eujustice.net/images/uploads/pdf/vulnerable-2015-12-16-council-prep-final-compromise-text.pdf>.

Judikatura nejvyšších soudů s evropským prvkem

Česká republika: Nejvyšší soud

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2015, sp. zn. 31 Cdo 3093/2013

Výjimka z odvodů kolektivnímu správci autorských práv v § 23 autorského zákona pro lázeňská zařízení

Nejvyšší soud se v rozsudku velkého senátu vyjádřil k problematice výjimky upravené v § 23 autorského zákona [1], jejíž výklad musel ve světle interpretace Soudního dvora doznat určitých změn. Podstatou věci v projednávaném případě byla otázka uplatnění výjimky z odvodů kolektivnímu správci autorských práv uvedená v § 23 autorského zákona na lázeňská zařízení. Kolektivní správce autorských práv se domáhal náhrady újmy z bezdůvodného obohacení, která měla vzniknout neoprávněným užíváním chráněných autorských děl ze strany provozovatele lázeňských zařízení. Soud prvního stupně ve věci rozhodl, že uvedenou výjimku je třeba vykládat restriktivně, neboť se týká omezení práv autora a zároveň je třeba zákon vykládat v souladu s mezinárodními smlouvami a s příslušnou unijní směrnicí [2], která rovněž směřuje k restriktivnímu výkladu. Z hlediska kvality zdravotní péče navíc není nezbytné, aby byly přijímače umístěny přímo na pokojích. Soud rovněž argumentoval zjištěnou vytížeností lázeňského zařízení. Odvolací soud následně vyšel z opačného názoru, když rozhodl, že za zdravotní péči je třeba považovat rovněž péči, která zahrnuje procedury, ubytování a stravu a má celkově rehabilitační efekt. Před dovolacím soudem žalobce poukázal na rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 2. 2014, ve věci C-351/12, OSA, neboť dle jeho názoru měla být věc vlivem tohoto rozsudku posouzena jinak, než tomu bylo v dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu (rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3056/2012 a ze dne 28. 3. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3093/2012).

Nejvyšší soud konstatoval, že z jeho dřívější rozhodovací praxe vyplývalo, že pojem poskytování zdravotní péče se vztahuje rovněž na lázeňská zařízení, nicméně je třeba rozlišovat mezi pacienty a ostatními lázeňskými hosty. V případě pacientů by pak o poskytování zdravotní péče šlo. Tento názor bylo dříve možné opírat i o chápání pojmu zdravotní péče v zákoně o veřejném zdravotním pojištění nebo v zákoně o DPH. Nejvyšší soud však uvedl, že na základě uvedeného pozdějšího rozsudku Soudního dvora je třeba na věc nahlížet ve světle jím interpretovaného unijního práva, resp. příslušné směrnice, a je tedy namístě předchozí názor Nejvyššího soudu

zrevidovat. Z rozsudku Soudního dvora ve věci C-351/12 zejména vyplývá, že aby bylo aktivitu provozovatele lázeňského zařízení, v rámci které pacientům vědomě zpřístupňuje rozhlasový nebo televizní signál prostřednictvím přijímačů v pokojích pacientů, možno posoudit jako „sdělování veřejnosti“ ve smyslu směrnice, musí jít o novou veřejnost (tedy takovou, kterou autoři nebrali v potaz při udělování povolení ke sdělování děl původní veřejnosti). V případě lázeňských hostů pak o takovou novou veřejnost pravděpodobně šlo, a jednalo se tak o sdělování děl ve smyslu směrnice. Tu je zároveň třeba vykládat tak, že brání právní úpravě členského státu, která by vylučovala právo autorů udělit svolení k tomu, aby lázeňské zařízení sdělovalo jejich díla na pokojích pacientů, nebo toto sdělování zakázalo.

S ohledem na uvedené skutečnosti velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu konstatoval, že výklad předmětné výjimky z provozování rozhlasového a televizního vysílání v souladu se závěry Soudního dvora není v rozporu s autorským zákonem. Ten je třeba vykládat eurokonformně, a tedy v souladu se směrnicí. Výklad pojmu zdravotní péče tak nemusí plně odpovídat jeho výkladu v kontextu jiných zákonů. Velký senát se vzhledem k uvedeným skutečnostem odchýlil od předchozí rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a konstatoval, že výjimka uvedená v ustanovení § 23 autorského zákona, podle níž se za provozování rozhlasového a televizního vysílání nepovažuje zpřístupňování díla pacientům při poskytování zdravotní péče ve zdravotnických zařízeních, se nevztahuje obecně na pacienty ubytované v lázeňských zařízeních. Vzhledem k uvedenému závěru přísluší kolektivnímu správci autorských práv mimo jiné oprávnění sjednávat a vybírat autorské odměny za užití děl v těchto zařízeních.

Jan Bena

[1] Zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

[2] Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. 30 Nd 201/2013 Schvalování dědické smlouvy za nezletilé dle nařízení Brusel II bis

Zajímavé usnesení Nejvyššího soudu, které navazovalo na rozhodnutí Soudního dvora o předběžné otázce předložené Nejvyšším soudem, se týká dědického řízení v České republice, ve kterém byli pozůstalými mimo jiné nezletilí s bydlištěm v Nizozemsku. Těm byl pro potřeby řízení ustanoven kolizní opatrovník. Pozůstalí uzavřeli dědickou dohodu, která v případě nezletilých podléhala schválení soudu, neboť se nejednalo o běžnou správu jejich majetku. Soudní komisařka v této věci podala návrh okresnímu soudu, který věc meritorně nevyřídil s odůvodněním, že nezletilí mají bydliště mimo jeho místní příslušnost a navíc nemají pobyt v České republice. Soudní komisařka u soudu následně podala návrh, aby bylo rozhodnutí o místní příslušnosti postoupeno Nejvyššímu soudu, který o ní rozhodne. Soud prvního stupně jí věc opět vrátil s odůvodněním, že soudy v České republice nejsou ve věci příslušné. Soudní komisařka tedy podala návrh na určení místní příslušnosti ke schválení právního úkonu za nezletilé přímo Nejvyššímu soudu. Ten byl následně postaven v první řadě před nutnost zodpovězení otázky, zda byla v daném případě založena mezinárodní příslušnost českých soudů.

Nejvyšší soud se potýkal s výkladem výjimky z nařízení Brusel II bis [1], které dopadá na záležitosti rodičovské odpovědnosti, neuplatní se však na věci dědické. Bylo tedy třeba nejdříve zodpovědět otázku, zda schválení dědické smlouvy uzavřené nezletilým spadá do působnosti nařízení coby oblast v rámci rodičovské odpovědnosti nebo jde o záležitost dědění, která do nařízení nespadá. Jelikož Nejvyšší soud dospěl k závěru, že na danou otázku nelze odpovědět výkladem unijního práva ani s odkazem na rozhodovací praxi Soudního dvora, předložil Soudnímu dvoru předběžnou otázku, zda uvedené schválení dědické smlouvy soudem v případě nezletilého spadá do věcné působnosti nařízení Brusel II bis.

Soudní dvůr ve svém rozhodnutí ze dne 6. 10. 2015, ve věci C-404/14, Matoušková vyšel z toho,

že schválení dědické smlouvy je záležitostí, jež je přímo spojená s právní způsobilostí nezletilého. Skutečnost, že o schválení bylo požádáno v rámci dědického řízení, nemůže být určující k tomu, aby šlo o záležitost dědického práva, neboť jde o opatření k ochraně dítěte spojené se správou jeho majetku. Soudní dvůr konstatoval, že schválení dědické dohody uzavřené opatrovníkem nezletilých dětí za tyto děti představuje opatření týkající se výkonu rodičovské zodpovědnosti. Nařízení se tak na posuzovaný případ vztahuje. K úvaze Nejvyššího soudu, že faktické rozdělení dědického řízení do dvou států by nemuselo být v zájmu dětí, nicméně uvedl, že samotné nařízení umožňuje volbu mezinárodní příslušnosti ve smyslu čl. 12 odst. 3 nařízení.

Nejvyšší soud v návaznosti na uvedené rozhodnutí Soudního dvora konstatoval, že mezinárodní příslušnost soudů je třeba posoudit v kontextu nařízení Brusel II bis, konkrétně jeho čl. 8. V takovém případě jsou příslušné soudy státu, ve kterém má dítě obvyklé bydliště. Čl. 12 odst. 3 nařízení nicméně stanovuje, že je možné založit příslušnost soudů jiného státu, jestliže jsou splněny následující podmínky: dítě má silný vztah k tomuto jinému státu, všechny strany řízení se na tom shodnou a je to v zájmu dítěte. Vzhledem k tomu, že obvyklé bydliště nezletilých bylo v Nizozemsku, Nejvyšší soud konstatoval, že v dané věci nebyly české soudy mezinárodně příslušné ke schválení dědické dohody. Na okraj však upozornil, že strany ještě stále mohou příslušnost českých soudů založit, a to v případě, že splní specifické shora uvedené podmínky čl. 12 nařízení. S ohledem na výše uvedené závěry proto místně příslušný soud neurčil.

Jan Bena

[1] Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000.

Německo: Bundesgerichtshof

Rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. I ZR 3/14 a I ZR 174/14

Odovědnost poskytovatelů internetového připojení za porušování autorských práv

Německý Spolkový soudní dvůr se v listopadu vyjádřil k odpovědnosti poskytovatelů internetového připojení za porušování autorských práv třetích osob.

Ve věci I ZR 3/14 se jednalo o spor mezi kolektivním správcem, společností pro ochranu práv k hudebním dílům (GEMA), a telekomunikační společností, poskytující přístup k internetu (tzv. Access-Provider), zatímco ve věci I ZR 174/14 stál proti poskytovateli připojení výrobce zvukových záznamů. Oba žalobci (GEMA, výrobce zvukových záznamů) se po žalovaných domáhali zdržení se činnosti, neboť se na jimi zpřístupněných internetových stránkách vyskytovaly odkazy, které umožňovaly stažení hudebních děl chráněných autorskými právy a právy s nimi související (např. přes sharehoster „RapidShare“ nebo file-sharing „eDonkey“). Žalobci v tomto spatřovali porušování autorských práv, která jim náleží dle německého autorského zákona [1], a po žalovaných tedy požadovali blokování přístupu k předmětným službám.

Spolkový soudní dvůr v první řadě uvedl, že v případě porušování autorských práv, ke kterému dochází v souvislosti se zpřístupňováním informací pomocí internetových stránek, je v zásadě možné obracet se na poskytovatele internetového připojení. V tomto ohledu je třeba se řídit eurokonformním výkladem předmětných ustanovení autorského zákona, konkrétně čl. 8 odst. 3 směrnice 2001/29/ES [2]. Obecně vzato ručí za porušení absolutních práv ten, kdo úmyslně a v příčinné souvislosti přispěje k porušení chráněného statku tím, že zanedbá svoji povinnost péče, která mu v rámci výkonu dané činnosti náleží.

Aplikací výše zmíněných zásad na případ zpřístupňování protiprávního obsahu internetových stránek Spolkový soudní dvůr dospěl k závěru, že za takových skutkových okolností, jako jsou v projednávaných případech, účast na porušování autorských práv ze strany telekomunikačních společností opravdu existuje. Připomněl, že při posuzování této otázky je nutno aplikovat test přiměřenosti, v rámci kterého jsou vzájemně poměřována jak vlastnická práva držitelů autorskoprávních oprávnění na straně jedné, tak i svoboda podnikání telekomu-

nikačních společností a právo na informace uživatelů internetových stránek na straně druhé.

I přes konstatování odpovědnosti poskytovatelů internetového připojení za protiprávní obsah internetových stránek však nakonec Spolkový soudní dvůr obě dovolání zamítl. V odůvodnění rozhodnutí totiž Spolkový soudní dvůr zvážil i role dalších subjektů, podílejících se na zpřístupňování internetových stránek, konkrétně provozovatele příslušných stránek a poskytovatele hostingových služeb. Dospěl k závěru, že odpovědnost společnosti, zprostředkující uživatelům přístup k internetu, přichází v úvahu a odpovídá zásadě přiměřenosti až poté, co držitel autorských práv již podnikl určité kroky vůči osobám, které se samy dopustily tohoto porušení (tedy provozovatele internetových stránek) nebo k porušení přispěly poskytnutím některých služeb (typicky poskytovatele hostingových služeb). Tyto osoby mají totiž k porušování daných práv podstatně blíže než ti, kteří pouze zprostředkovávají přístup k internetu. Pro účely identifikace všech osob zúčastněných na porušování je držitel autorských práv povinen provést přiměřená šetření, jako např. obrátit se na společnost, která provádí vyšetřování v souvislosti s protiprávním obsahem internetových stránek, nebo požádat o spolupráci státní vyšetřovací orgány. V obou projednávaných případech však žalobci tyto kroky neučinili a se svými nároky proto u soudu neuspěli.

Spolkový soudní dvůr svými rozhodnutími významně přispěl k interpretaci pravidel stanovujících podmínky pro vznik odpovědnosti za porušování autorských práv v rámci zpřístupňování internetových stránek a pro možnosti uplatnění odpovídajících nároků ze strany držitelů autorských práv. Upřesnil zejména, kdy může nastoupit odpovědnost poskytovatele přístupu k internetu a kdy je naopak nezbytné hledat nápravu primárně u jiných subjektů podílejících se na porušování autorských práv.

Ivona Večerková

[1] Zejména §§ 2, 19a, 85 a 97 zákona č. BGBl. I S. 1273, Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte.

[2] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. 5. 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Německo: Bundesverfassungsgericht

Usnesení ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. 2 BvR 2735/14

Kontrola ústavní identity a evropský zatýkací rozkaz

V roce 1992 byl americký občan odsouzen před italským soudem k trestu odnětí svobody na třicet let. Rozsudek byl vynesen v jeho nepřítomnosti, přičemž odsouzený o rozsudku nevěděl. V roce 2014 požádala Itálie na základě evropského zatýkacího rozkazu o předání Američana, který se v té době nacházel na území Německa, k výkonu trestu odnětí svobody. Příslušný německý soud sice měl pochybnosti z důvodu vynesení rozsudku za nepřítomnosti, žádost italského soudu nicméně prohlásil za přípustnou. Američan podal ústavní stížnost, které v Karlsruhe vyhověli.

Senátní usnesení Spolkového ústavního soudu (dále SÚS) vzbudilo značný zájem, jelikož v samotném odůvodnění byly explicitně zmiňovány „silné předpoklady pro kontrolu identity“ (tzv. Identitätskontrolle), a tak se zdálo být vědomé opuštění od vnitrostátní aplikace unijního práva dosti reálné. Kontrola identity je v německém ústavním právu spojena s bezpodmínečným trváním na ochraně německé ústavní identity. Ta se zaměřuje na zajištění nedotknutelnosti samotného materiálního jádra ústavy, jejíž změny zapovídá tzv. klauzule věčnosti v čl. 79 odst. 3 ve spojení s čl. 23 odst. 1 Základního zákona. [1] Předmětné rozhodnutí SÚS bylo dokonce označováno jako Solange III. V krátkosti lze připomenout, že tzv. Solange (v překladu *dokud, zatímco*) rozhodnutí postupně vytyčovala hranice přezkumu unijního práva Spolkovým ústavním soudem. [2] V historickém rozsudku Solange I SÚS totiž shledal, že předložení věci SÚS pro kontrolu norem po doručení rozhodnutí Soudního dvora je přípustné, dokonce i žádoucí, pokud soud považuje předmětný předpis tehdy ještě komunitárního práva za neaplikovatelný, protože (a do té doby než) je v rozporu se základními právy německé ústavy. Pokud ale bude komunitární právo plně kompatibilní s katalogem základních práv v Základním zákoně, SÚS takový přezkum nebude považovat za žádoucí. [3] Kvalitativním posunem ochrany lidských práv na komunitární úrovni svůj postoj SÚS dále zmírňoval a v rozhodnutí Solange II přistoupil pouze k výjimečnému přezkumu evropských norem. [4] Další moment ve vývoji přezkumu unijních aktů pak představovala již výše zmiňovaná kontrola identity.

Právě zmínka o ochraně této ústavní identity v odůvodnění předmětného rozhodnutí vyvolala roz-

ruch. Předmět ochrany ústavní identity, který je dokonce chráněn i před výkonem nadnárodní veřejné moci, představují zásady čl. 1 Základního zákona. Skrze kontrolu identity tak poskytuje SÚS ochranu těmto základním právům pouze v individuálních případech, ale v neomezené míře. Předpoklady aktivace této kontroly jsou ale přísné, je tedy nutné substantivně doložit, jak je v daném případě zasaženo do lidské důstojnosti. SÚS uvedl, že napadené rozhodnutí německého vrchního soudu již překračuje hranice stanovené nedotknutelností lidské důstojnosti ve spojení s tzv. klauzulí věčnosti. Výkon evropského zatýkacího rozkazu může porušit nedotknutelnost lidské důstojnosti chráněnou čl. 1 Základního zákona, pokud se jedná o rozsudek vynesený v nepřítomnosti osoby. Trestní právo spočívá na principu ochrany, který je zakotven v nedotknutelnosti lidské důstojnosti a principu právního státu a tvoří součást ústavní identity. Tento princip ochrany vyžaduje zajištění minimálních garancí práv obviněných v trestním řízení, přičemž je nutné tyto minimální garance zohlednit také v případě rozhodnutí o předání k výkonu trestu, který byl uložen v nepřítomnosti obžalovaného.

Rozhodnutí německého soudu o přípustnosti předání stěžovatele sice porušilo jeho právo na dodržení principu ochrany, nebylo ale determinováno unijním právem. Německému soudu tedy nevyplynula povinnost rozhodnout o přípustnosti předání ani z primárního či sekundárního práva, ani z judikatury Soudního dvora. SÚS totiž dovozuje, že jak Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, tak unijní právo ve shodě se Základním zákonem uznávají princip ochrany. Všechny tři právní systémy dospívají k závěru, že občan odsouzený v nepřítomnosti má právo na obnovu řízení včetně nového provedení důkazů. Pokud by tedy německý soud podal předběžnou otázku, dostal by od Soudního dvora stejnou odpověď, jakou nyní poskytl SÚS. Spolkový ústavní soud tedy dospívá k závěru, že lidská důstojnost požívá stejné ochrany ze strany Základního zákona, Úmluvy a unijního práva. Zde se projevuje opodstatněnost označení rozhodnutí SÚS jako Solange III. Dokud totiž přetrvává materiální soulad v ochraně základních práv mezi SÚS, ESLP a SDEU, bude prostřednictvím kontroly identity prosazován evropský standard ochrany základních práv v Německu. [5] Při hodnocení celkového vyznění usnesení SÚS lze uzavřít, že symbolickým momentem byla právě předesla-

ná aktivace kontroly identity avizovaná již v rozsudku k Lisabonské smlouvě[6]. Výsledek úvah SÚS má však v předmětném případě „harmonický závěr“. Unijní právo zde „nevyžadovalo“ porušení nedotknutelnosti lidské důstojnosti rozhodnutím o předání, dokonce „zakazuje“ předání bez minimálního šetření soudu předávajícího státu, unijní právo tedy není v rozporu s ústavní identitou, a není proto důvod jej neaplikovat.[7]

Katarína Deáková

[1] Schorkopf, Frank. Karlsruhe will Kommunikation, nicht Konforntation. Dostupné z: <http://www.lto.de/recht/hintergruende/h/bverfg-2bvr273514-eu-haftbefehl-auslieferung-verfassungsidentitaet-menschenwuerde-gg-eu-recht-emrk/>.

[2] Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 30. 6. 2009, sp. zn. 2 BvE 2/08.

[3] Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 29. 5. 1974, sp. zn. BvL 52/71.

[4] Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 22. 10. 1986, sp. zn. 2 Bvr 197/1983.

[5] Schorkopf, Frank. Karlsruhe will Kommunikation, nicht Konforntation. Dostupné z: <http://www.lto.de/recht/hintergruende/h/bverfg-2bvr273514-eu-haftbefehl-auslieferung-verfassungsidentitaet-menschenwuerde-gg-eu-recht-emrk/>

[6] Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 30. 6. 2009, sp. zn. 2 BvE 2/08.

[7] Hong, Mathias: *Human Dignity and Constitutional Identity: The Solange-III-Decision of the German Constitutional Court*, *VerfBlog*, 2016/2/18, <http://verfassungsblog.de/human-dignity-and-constitutional-identity-the-solange-iii-decision-of-the-german-constitutional-court/>, DOI: <https://dx.doi.org/10.17176/20160218-172643>.

Francie: Cour de cassation

Rozhodnutí Kasačního soudu Francie ze dne 24. 11. 2015, sp. zn. 14-14.924 Platné sjednání prorogační doložky v kontextu nařízení Brusel I

Společnost Lauterbach, založená podle německého práva, vypověděla po dvaceti letech obchodní spolupráce smlouvu společnosti Logic instrument, která zajišťovala distribuci výrobků společnosti Lauterbach ve Francii. Výpovědní lhůta činila osm měsíců. Společnost Logic instrument následně zažalovala společnost Lauterbach před francouzskými soudy a namítala, že výpověď smlouvy došlo k hrubému a náhlému přerušování zavedených obchodních vztahů („*rupture brutale de relation commerciale établie*“) ve smyslu čl. L 442-6, I, odst. 5 obchodního zákoníku, který ukládá náhradu újmy způsobené náhlým přerušování zavedených obchodních vztahů za předpokladu, že nejsou dodrženy náležitosti předmětného ustanovení.

Odvolací soud ve Versailles navzdory námitce společnosti Lauterbach prohlásil francouzské soudy za příslušné k projednání věci. Podle odvolacího soudu nebyla mezi stranami platně uzavřena prorogační do-

ložka a mezinárodní příslušnost francouzských soudů vyplývá z uplatnění imperativních ustanovení podle čl. 3 občanského zákoníku [1]. Společnost Lauterbach následně podala dovolání, ve kterém namítala porušení čl. 23 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech („nařízení Brusel I“). Podle společnosti Lauterbach došlo mezi stranami ke konkludentnímu uzavření prorogační doložky ve prospěch soudu v Mnichově. Prorogační doložka figurovala na veškerých fakturách a korespondenci adresované společnosti Logistic instrument po dobu dvacetileté obchodní spolupráce, přičemž posledně jmenovaná společnost nikdy neprojevila svůj nesouhlas s předmětnou doložkou.

Kasační soud uvedl, že podle zjištění odvolacího soudu byla zmínka o mnichovském soudu ve spodní čás-

Cour de cassation, Paris, France, Dennis Jarvis, CC BY-SA 2.0

ti faktur pouze málo viditelná a zejména nebylo prokázáno, že byla společnost Logistic instrument s uvedenou doložkou předem seznámena, anebo že by tuto doložku schválila v momentě dohody o plnění. Nemohlo tak dojít k uzavření (ani konkludentnímu) prorogační doložky ve smyslu čl. 23 nařízení Brusel I.

Kasační soud nicméně dále doplnil, že s ohledem na čl. 3 a 5 nařízení Brusel I a obecné principy mezinárodního práva soukromého, osoba domicilovaná v jednom členském státě může být žalována před soudy jiného členského státu pouze na základě pravidel o zvláštní příslušnosti v nařízení Brusel I. Odvola-

cí soud ale pochybil, pokud mezinárodní příslušnost francouzských soudů založil na uplatnění imperativních ustanovení. Mezinárodní příslušnost může být založena pouze na základě pravidel určení příslušnosti. Imperativní ustanovení by mohla být naproti tomu uplatněna v rámci posouzení merita sporu. Kasační soud proto rozhodnutí odvolacího soudu zrušil.

Libor Havelka

[1] Podle odst. 1 tohoto ustanovení platí, že imperativní ustanovení zavazují všechny osoby domicilované na území Francie. V daném případě byl za imperativní ustanovení považován výše zmíněný čl. L 442-6 obchodního zákoníku, týkající se hrubého a náhlého přerušování zavedených obchodních vztahů.

Velká Británie: The Supreme Court

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. [2015] UKSC 79 Právo policisty zastavit a prohledat osobu ve světle Evropské úmluvy o lidských právech

Podle zákona o trestním soudnictví a veřejném pořádku (*Criminal Justice and Public Order Act 1994*) může policista zastavit a prohledat jakoukoli osobu či dopravní prostředek, bez ohledu na to, zda existují důvody pro podezření, že daná osoba, případně řidič či kterýkoli pasažér, u sebe drží útočné zbraně nebo nebezpečné předměty. Uvedenému ale musí předcházet časově a místně ohraničené povolení vydané nadřízeným policistou.

V reakci na násilnosti spojené se soupeřením gangů bylo 9. 9. 2010 s ohledem na ochranu veřejnosti vyhlášeno na dobu 17 hodin výše zmíněné povolení k prohledání ve smyslu zákona o trestním soudnictví a veřejném pořádku (dále „zákon o trestním soudnictví“). Povolení se vztahovalo na určité části městského obvodu Haringey v Londýně. V předmětný den byla policie přivolána k incidentu v autobuse, ve kterém byla žalobkyně přistížena při jízdě načerno. Po příjezdu policie žalobkyně uvedla, že u sebe nemá žádný identifikační doklad. Svoji tašku držela těsně u těla. Zasahující policistka vysvětlila žalobkyni své pravomoci podle zákona o trestním soudnictví. Žalobkyně se pokusila odejít, policie ji ale zadržela a nasadila jí pouta. Zasahující policistka následně prohledala tašku žalobkyně a identifikovala ji pomocí kreditní karty. Policie posléze žalobkyni vyslechla na polici stanici.

Před Nejvyšším soudem žalobkyně namítala porušení práva na respektování soukromého života, zakotveného v čl. 8 Úmluvy [1]. V projednávané věci nebylo sporné, že výše popsané oprávnění policie k zastavení a prohledání osob bez konkrétního podezření před-

stavuje narušení práva na respektování soukromého života. Zároveň však toto oprávnění sleduje ochranu pořádku a předcházení zločinnosti jakožto jeden z legitimních cílů podle čl. 8 odst. 2 Úmluvy, umožňujících omezení práva na respektování soukromého života. Klíčové ale bylo především posouzení, zda jsou splněny i další podmínky stanovené v čl. 8 odst. 2 Úmluvy.

Nejvyšší soud po přehledu dosavadní relevantní judikatury, včetně judikatury ESLP [2], zdůraznil, že oprávnění zastavit a prohledat osobu podle zákona o trestním soudnictví musí být vykládáno ve spojení s čl. 6 odst. 1 zákona o lidských právech (*Human Rights Act 1998*), který stanovuje, že jednání veřejných orgánů (včetně policistů) v rozporu s Úmluvou je nezákonné, a ve spojení se zákonem o rovnosti (*Equality Act 2010*), který brání diskriminačnímu výkonu pravomocí ze strany policie [3]. Výše zmíněné právní nástroje představují dle Nejvyššího soudu dostatečnou záruku; následkem jejich porušení bude právní odpovědnost a případně i disciplinární sankce.

Pokud není vyžadováno, aby policista vůči kontrolovaným osobám pojal podezření, může být nicméně obtížné posuzovat přiměřenost zastavení a prohledání těchto osob. Nejvyšší soud v tomto směru formuloval řadu požadavků, týkajících se vydání povolení k zastavení a prohledání (např. policista vydávající povolení musí mít důvody, založené na důkazech a umožňující se domnívat, že povolení má být vydáno, přičemž tyto důvody musí být vymezeny přesněji než ve výše odkazované věci Gillan), předmětné operace jako celku (instruktáž před zahájením operace,

vyhodnocení po jejím skončení apod.) a samotného zásahu v terénu (zasahující policista musí být v uniformě, musí vysvětlit dotčené osobě na základě jakého oprávnění jedná a co je cílem prohledání, musí o prohledání provést záznam a apod.). Tyto požadavky podle Nejvyššího soudu umožňují v každém konkrétním případě provést posouzení, zda byl daný zásah nezbytný v demokratické společnosti a v zájmu ochrany pořádku a předcházení zločinnosti ve smyslu Úmluvy. Nelze však uzavřít, že dotčené zákonné ustanovení, umožňující povolit bez ohledu na podezření zastavení a prohledání osoby, je samo o sobě neslučitelné s čl. 8 Úmluvy. Nejvyšší soud proto opravný prostředek, kterým se žalobkyně domáhala vydání prohlášení o nekompatibilitě předmětného

ustanovení zákona o trestním soudnictví s Úmluvou, zamítl.

Libor Havelka

[1] Úmluva je ve vnitrostátním právu Spojeného království provedena prostřednictvím Human Rights Act 1998, který v čl. 4 umožňuje soudu projednávajícímu případ vydat tzv. prohlášení o nekompatibilitě zákonného ustanovení s Úmluvou. Následně přísluší Parlamentu tuto nekompatibilitu napravit. Žalobkyně se v původním řízení domáhala vydání tohoto prohlášení.

[2] Gillan a Quinton proti Spojenému království, č. 4158/05 rozsudek ze dne 12. 1. 2010; Colon proti Nizozemí, č. 49458/06, rozhodnutí ze dne 15. 5. 2012.

[3] Žalobkyně namítala krom jiného i rasovou diskriminaci s ohledem na svůj africko-karibský původ.

The Middlesex Guildhall houses the Supreme Court of the United Kingdom. Public domain

Judikatura Soudního dvora Evropské unie

Věc C-486/14 Kossowski: k zásadě *ne bis in idem* v kontextu unijního práva

Věc C-486/14 – stanovisko generálního advokáta Yvese Bota ze dne 15. 12. 2015 ve věci Piotr Kossowski

V polovině prosince přednesl generální advokát Yves Bot stanovisko k problematice interpretace zásady *ne bis in idem*, konkrétněji k vymezení vzájemného vztahu čl. 55 Úmluvy o provedení Schengenské dohody (dále jen „ÚPSD“), jež upravuje možnost výhrady k použití zásady *ne bis in idem* v případě, že byly činy spáchány zcela nebo částečně na území smluvní strany, a čl. 50 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), který je obecným vymezením této zásady v rámci unijního práva.

V původním řízení zahájilo státní zastupitelství v Hamburku vyšetřování proti panu Kossowskému pro podezření ze spáchání trestného činu zvlášť závažného loupežného vydírání, ke kterému mělo dojít dne 2. 10. 2005. Dne 20. 10. 2005 polské orgány dotčeného zadržely v Polsku za účelem výkonu trestu odnětí svobody uloženého v souvislosti s jiným trestným řízením a rovněž zahájily vyšetřování trestného činu spáchaného v Hamburku. Požádaly přitom o spolupráci státní zastupitelství v Hamburku, které polským orgánům předalo kopii vyšetřovacího spisu. Na konci roku 2008 polské orgány trestní stíhání zastavily pro nedostatek důkazů (s poukazem na nemožnost výslechu poškozeného i svědků). V červenci 2009 vydalo státní zastupitelství v Hamburku na pana Kossowského evropský zatýkácí rozkaz a Německo požádalo o vydání dotčeného. Polsko žádost s ohledem na pravomocné rozhodnutí o zastavení trestního stíhání zamítlo, v únoru 2014 byl však pan Kossowski zatčen v Berlíně. Zemský soud v Hamburku odmítl řízení před soudem zahájit s poukazem na polské rozhodnutí o zastavení stíhání, vrchní zemský soud nicméně k odvolání státního zastupitelství Soudnímu dvoru předložil předběžné otázky směřující na výklad čl. 55 ÚPSD a čl. 50 Listiny. Ve své podstatě se dotázal na to, zda výhrada dle čl. 55 ÚPSD platí nadále i po začlenění schengenského *acquis* do unijního práva, a to s ohledem na čl. 50 Listiny, a v případě, že tomu tak nadále je, se dotázal, zda lze usnesení o zastavení stíhání vykládat jako „pravomocné odsouzení, resp. konečný rozsudek“ ve smyslu čl. 54 ÚPSD.

Generální advokát se v první řadě neztotožnil s názorem Evropské komise, že státní zastupitelství v Hamburku se své příslušnosti pro vedení řízení

vzdalo. Ve vztahu k první otázce zdůraznil, že platnost výhrady podle čl. 55 odst. 1 písm. a) ÚPSD je nutné posuzovat ve světle judikatury zdůrazňující zvláštní význam zásady vzájemné důvěry [1]. Navzdory skutečnosti, že prostým začleněním schengenského *acquis* do unijního práva se podle generálního advokáta výhrada nestala obsoletní, zdůraznil, že nemůže být s unijním právem v rozporu. Není přitom pochyb, že výhrada ve smyslu čl. 55 ÚPSD zbavuje zásadu *ne bis in idem* jejího obsahu a i s ohledem na vazby dané zásady na zásadu vzájemného uznávání je potřeba tuto výhradu prohlásit za neplatnou. Výjimka z tohoto tvrzení by byla přípustná pouze tehdy, pokud by byla odůvodněna nutností přiznat výhradě užitečný účinek ve smyslu převažujícího zájmu, který by neměl na vytváření prostoru svobody, bezpečnosti a práva opačný dopad. Výhrada je tak ve své podstatě bezúčelná. Na to nemá vliv ani skutečnost, že ÚPSD používá pro vymezení materiálních podmínek uplatnění zásady pojem „tentýž čin“, zatímco Listina výraz „stejný trestný čin“. Soudní dvůr totiž pojem „tentýž čin“ vykládá autonomně a stejně jako Listina totožností činů rozumí podobnost trestných činů s přihlédnutím k samotnému obsahu (nikoli právní kvalifikaci). Vychází tak z totožnosti skutku.

Při výkladu totožnosti skutku nicméně generální advokát připouští, že v členském státě může jednání s určitou pohnutkou (kupř. schvalování nacismu) představovat specifický trestný čin, přičemž pohnutka se stává znakem skutkové podstaty tohoto speciálního trestného činu. Další trestní stíhání je v takovém případě dle generálního advokáta možné a není v rozporu se zásadou *ne bis in idem*, jelikož se jedná o obsahovou stránku jednání, nikoli o právní kvalifikaci. Generální advokát sice zdůrazňuje, že situace, kdy by byl bez dalšího akceptován souběh odsouzení, by byla hodna kritiky, jednoduché řešení ale spatřuje v provedení výkonu pouze přísnějšího z obou odsouzení. Generální advokát proto uzavřel, že pokud lze na základě judikatury Soudního dvora a Listiny zajistit, aby byl respektován rozdíl mezi trestnými činy po obsahové stránce, není výhrada ve smyslu čl. 55 ÚPSD potřebná a vzhledem k tomu, že nerespektuje podstatu zásady *ne bis in idem*, je jí potřeba prohlásit za neplatnou.

K druhému dotazu, směřujícímu na výklad pojmu „pravomocné odsouzení, resp. konečný rozsudek“

pak připomněl, že rozhodnutí musí být vydáno po posouzení věci samé a na jeho základě musí dojít ve vnitrostátním právním řádu k zastavení trestního stíhání [2]. V projednávané věci je z odůvodnění rozhodnutí patrné, že polské orgány se věcí samou nezapomněly, přičemž v dané věci nebyla zaručena práva poškozeného být slyšen, právo přijímat informace a právo na odškodnění, jelikož nebyl vyslechnut a rozhodnutí mu poskytovalo zcela nedostatečnou lhůtu k odvolání. Vzájemné uznávání soudních rozhodnutí ale nemůže být prováděno na úkor záruky, že budou respektována základní práva. Usnesení o zastavení trestního stíhání tak nelze považovat za „pravomocný, resp. konečný rozsudek“, pokud z odůvodnění zjevně vyplývá, že skutečnosti, které tvoří samotnou podstatu právní situace, jako např. výsledky poškozeného a svědků, nebyly dotyčnými soudními orgány posouzeny.

Generální advokát tak dospívá k zajímavým závěrům, přestože je otázkou, zda tyto závěry naleznou podporu v podobě samotného rozsudku Soudního dvora. Generální advokát se totiž svým důrazem na zohled-

nění pohybuje pro závěry o odlišnosti skutku do jisté míry odkloňuje od dosavadního výkladu chápání totožnosti skutku [3]. Problematickým je i druhý závěr generálního advokáta, který má potenciál zasáhnout do zásady vzájemné důvěry, jelikož zde generální advokát de facto přistupuje k přezkumu zjištění vnitrostátních soudů. Hranice mezi zkoumáním, zda ve smyslu výše uvedeného výkladu došlo k odsouzení „po posouzení ve věci samé“ a mezi faktickým přezkumem rozhodnutí vydaných jiným členským státem, může být velice tenká. Nezbyvá tak než vyčkat rozhodnutí Soudního dvora, které ukáže, jakým směrem se interpretace zásady *ne bis in idem* v kontextu zásady vzájemné důvěry vydá.

Alžbeta Králová

[1] Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 2. 2003 v spojených věcech C-187/01 a C- 385/01 Gözüto a Brügge.

[2] Viz rozsudek Soudního dvora za dne 5. 6. 2014 ve věci C-398/12 M, body 28 a 31 a cit. judikatura.

[3] Srovnej i SIMONATO, Michale. *Ne bis in idem in the EU: two important questions for the CJEU (opinion of the AG in C-486/14 Kussowski)*. *European Law Blog*. Dostupné z: <http://europeanlawblog.eu/?p=3071>.

Věc C-605/14 Komu: příslušnost při zrušení podílového spoluvlastnictví k nemovitostem

Věc C-605/14 – rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 12. 2015 ve věci Virpi Komu, Hanna Ruotsalainen, Ritva Komu proti Pekka Komu a Jelena Komu

Soudní dvůr se ve svém rozhodnutí zabýval interpretací čl. 22 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech („nařízení Brusel I“), týkajícím se výlučné příslušnosti soudů členského státu, kde se nemovitost nachází, v případě řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitosti. Ve věci v původním řízení se jednalo o jednotlivce s bydlištěm ve Finsku, kteří jsou spoluvlastníky domu a bytu nacházejícího se ve Španělsku. Žalobci požadovali oddělení svých podílů na obou nemovitostech, ale protože se nedohodli s ostatními spoluvlastníky na zrušení spoluvlastnictví, podali ve Finsku u soudu prvního stupně návrh na jmenování advokáta zmocněncem pro prodej předmětných nemovitostí a na stanovení minimální prodejní ceny. Poté, co případ doputoval až k Nejvyššímu soudu Finska, předložil posledně jmenovaný soud Soudnímu dvoru předběžnou otázku, v níž se dotazoval, zda je nutné čl. 22 odst. 1 nařízení Brusel I vykládat v tom smyslu, že se ve věci žaloby, ve které část spoluvlastníků nemovité věci navrhuje, aby byl pro účely zrušení spoluvlastnictví nařízen prodej věci

a uskutečnění prodeje jmenován zmocněncem, jedná o žalobu, jejímž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem ve smyslu tohoto ustanovení.

Soudní dvůr se proto zabýval posouzením, zda žaloba na zrušení podílového spoluvlastnictví k nemovitosti prostřednictvím prodeje, jehož provedením je pověřen zmocněncem, spadá do kategorie sporů, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem ve smyslu čl. 22 odst. 1 nařízení Brusel I. Soudní dvůr připomněl, že uvedené ustanovení, které je nutné vykládat autonomně, představuje výjimku z obecných pravidel o příslušnosti a nesmí být proto vykládáno v širším smyslu, než vyžaduje jeho účel. Hlavním důvodem pravidla obsaženého v čl. 22 odst. 1 nařízení Brusel I je skutečnost, že soudy místa, kde se nemovitost nachází, jsou nejlépe vybaveny zjistit skutkový stav a aplikovat právní pravidla předmětného státu. Výlučná příslušnost navíc nezahrnuje všechny žaloby týkající se věcných práv k nemovitostem, ale pouze ty, jež směřují k určení rozsahu, obsahu, vlastnictví nebo držby nemovitostí nebo existence jiných věcných práv k ní a k tomu, aby držitelům uvedených práv byla zajištěna ochrana vyplývající z jejich právního postavení. Soudní dvůr navíc poukázal na skutečnost, že věcné právo, vážící se k hmotnému majetku, působí – na rozdíl od práva závazkového – vůči všem.

V této souvislosti Soudní dvůr uvedl, že návrh, který má vést k převodu vlastnického práva k nemovitostem, se týká věcných práv, jež vyvolávají účinky vůči všem, a představuje žalobu, která má zajistit držitelům těchto práv ochranu výsad, jež vyplývají z jejich právního postavení. I další skutečnosti ve věci v původním řízení odpovídají základním východiskům úpravy výlučné příslušnosti podle čl. 22 odst. 1 nařízení. Vlastnická práva k uvedeným nemovitostem jsou totiž zapsána v souladu se španělským právem do španělského katastru nemovitostí, postup prodeje či dražby těchto nemovitostí by se řídil právním řádem členského státu, kde se nemovitost nachá-

zí, tj. španělským právem. V neposlední řadě platí, že v případě sporů je získání důkazů usnadněné z důvodu blízkosti místa, kde se nachází nemovitost a kde mohou následně probíhat místní šetření. Článek 22 odst. 1 nařízení Brusel I musí být vykládán tak, že žaloba na zrušení podílového spoluvlastnictví k nemovitosti prostřednictvím prodeje, jehož provedením je pověřen zmocněnec, spadá do kategorie sporů, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem ve smyslu tohoto ustanovení.

Libor Havelka

Věc C-297/14 Hobohm: příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv

Věc C-297/14 – rozsudek Soudního dvora ze dne 23. 12. 2015 ve věci Rüdiger Hobohm proti Benedikt Kampik Ltd & Co. KG, Benediktovi Aloysi Kampikovi, Mar Mediterraneo Werbe- und Vertriebsgesellschaft für Immobilien SL

Žalobce společně se svou manželkou uzavřeli smlouvu s developerem turistického komplexu ve Španělsku o prodeji bytu. Dané byty byly nabízeny k prodeji v Německu prostřednictvím prospektu v německém jazyce. Uzavření kupní smlouvy předcházelo zprostředkování prodeje B. A. Kampikem na základě zprostředkovatelské smlouvy. Před dokončením výstavby komplexu se developer dostal do finančních potíží. Žalobce následně uzavřel s B. A. Kampikem příkazní smlouvu, podle níž měl posledně jmenovaný zajistit dokončovací práce v bytě žalobce a hájit jeho zájmy v souvislosti s kupní smlouvou. Žalobce B. A. Kampikovi uhradil (krom jiného) částku odpovídající poslední splátce kupní ceny bytu. B. A. Kampik tuto částku nechal proplatit ve prospěch třetího žalovaného. V návaznosti na spory mezi stranami příkazní smlouvy podal žalobce u soudu prvního stupně v Německu, v jehož obvodu má bydliště, žalobu znějící na vyplacení částek zaplacených B. A. Kampikovi. Spolkový soudní dvůr, který v posledním stupni o žalobě rozhodoval, přerušil řízení a předložil Soudnímu dvoru předběžnou otázku, týkající se interpretace čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I. Podle tohoto ustanovení se příslušnost určuje podle oddílu nařízení Brusel I, upravujícího příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv, v případech, kdy smlouva byla uzavřena s osobou provozující profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě bydliště spotřebitele, nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková činnost na daný členský stát (nebo několik členských států včetně státu bydliště spotřebitele) zaměřuje a smlouva spadá do rozsahu těchto činností. Otázka se týkala posouzení, zda čl. 15 odst. 1 písm. c)

v rozsahu, v němž se týká smlouvy uzavřené v rámci profesionální nebo podnikatelské činnosti zaměřené profesionálem na členský stát bydliště spotřebitele, musí být vykládán v tom smyslu, že se může vztahovat na smlouvu uzavřenou mezi spotřebitelem a profesionálem, která sama o sobě nespadá do oblasti profesionální nebo podnikatelské činnosti zaměřené uvedeným profesionálem na členský stát bydliště spotřebitele, ale vykazuje spojitost se smlouvou dříve uzavřenou mezi stejnými smluvními stranami v rámci uvedené činnosti.

Soudní dvůr v první řadě uvedl, že manželé Hobohmovi jednali jako koneční soukromí spotřebitelé a je nesporné, že příkazní smlouvu skutečně uzavřeli. První dvě podmínky nezbytné pro aplikaci čl. 15 odst. 1 nařízení Brusel I jsou proto splněny. Zatřetí je nutné, aby daná smlouva spadala do jedné z kategorií v odst. 1 písm. a) až c) článku 15. Co se týče písm. c), o němž se jedná v projednávané věci, pro jeho aplikaci musí být splněny dva předpoklady. Zaprvé musí profesionál vykonávat svou profesionální nebo podnikatelskou činnost v členském státě bydliště spotřebitele nebo svou činnost na tento stát zaměřovat a zadruhé musí dotčená smlouva spadat do rozsahu těchto činností. V projednávané věci tak bylo třeba zkoumat, zda existence spojitosti mezi příkazní smlouvou a smlouvou o zprostředkování umožňuje mít za to, že příkazní smlouva spadá do rámce činností, kterou B. A. Kampik zaměřil na Německo, a pokud ano, jaká musí být povaha této spojitosti.

S ohledem na cíle nařízení Brusel I (zejména předvídatelnost pravidel pro určování příslušnosti, ochrana spotřebitele a minimalizace možnosti souběžných řízení) dospěl Soudní dvůr k závěru, že čl. 15 odst. 1 písm. c) se může vztahovat na příslušnou příkazní smlouvu, pokud tato vykazuje úzkou spojitost

s předmětnou smlouvou o zprostředkování. Podle Soudního dvora přitom mezi smlouvami existuje hospodářská vazba, spočívající v hospodářském cíli (užívání bytu), jehož dosažení bylo po úpadku developera ohroženo. Vnitrostátní soud musí nicméně při celkovém posuzování okolností uzavření příkazní smlouvy zohlednit skutečnosti zakládající úzkou spojitost, jako např. právní či faktickou totožnost smluvních stran, totožnost hospodářského cíle či doplňkovost druhé smlouvy vůči smlouvě první. S ohledem na zajištění předvídatelnosti pravidel soudní příslušnosti pak platí, že k rozhodování o sporech týkajících

se smlouvy o zprostředkování, spadající do rámce profesionální činnosti zaměřené na členský stát bydliště spotřebitele, je příslušný soud místa bydliště spotřebitele. Pokud následně profesionál navrhne uzavření smlouvy, jež má dosáhnout téhož cíle jako prvně uzavřená smlouva, může profesionál rozumně očekávat, že obě smlouvy budou podléhat témuž režimu soudní příslušnosti.

Libor Havelka

Věc C-336/14: trestní postih neoprávněného zprostředkování sportovních sázek v kontextu volného pohybu služeb

Věc C-336/14 – rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 2. 2016 ve věci Sebat Inca

Předmětem případu v původním řízení bylo trestní stíhání turecké státní příslušnice, která v Německu zprostředkovávala sportovní sázky na účet společnosti se sídlem v Rakousku. Tato společnost měla licenci na provozování sportovních sázek v Rakousku, ale nikoliv v Německu. Podstatou případu nicméně byla skutečnost, že německá vnitrostátní úprava v části období, ve kterém mělo docházet k trestné činnosti, zakazovala poskytování koncesí na provozování sportovních sázek soukromým subjektům a v další části období jej sice umožňovala, ale k faktickému poskytování koncesí nedocházelo. Německé vnitrostátní soudy se i na základě předchozí rozhodovací praxe Soudního dvora shodovaly v tom, že vyloučení soukromých subjektů představovalo porušení unijního práva, ale shoda nepanovala ohledně toho, zda umožněním udílení omezeného množství koncesí v pozdějším období, byť v praxi nerealizovaným, byl tento problém zhojen. Předkládací soud, který se zabýval předmětným trestním řízením, jež se vztahovalo jak na období, kdy byly soukromé subjekty vyloučeny, tak na období, kdy byly vyloučeny pouze fakticky, neměl pochybnost, že došlo k naplnění znaků trestného činu ve smyslu vnitrostátního práva, ale nedospěl k jednoznačnému závěru, jaké důsledky vyvodit v kontextu nesouladu s unijní úpravou.

Předložil tedy Soudnímu dvoru předběžné otázky, jejichž podstatou bylo, zda je třeba čl. 56 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), který se týká volného pohybu služeb, vykládat tak, že brání trestnímu postihu zprostředkování sportovních sázek, které je prováděno na účet osoby, jež je držitelem licence v jiném členském státě jednak v případě, že vnitrostátní úprava zakazuje poskytování koncesí soukro-

mým subjektům, a jednak v případě, že sice umožňuje poskytování omezeného počtu koncesí, ale ty nejsou reálně udělovány.

Soudní dvůr v první řadě uvedl, že členské státy mají možnost omezit poskytování koncesí na provozování hazardních her, ale musí tak činit v souladu s čl. 56 SFEU a zásadami rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti. Řízení o povolení provozování sázek tak musí splňovat objektivní, nediskriminační a předem známá kritéria. Posuzovaný případ se přitom vyznačoval nejednotným přístupem vnitrostátních orgánů a ve výsledku ani nebyla žádná koncese udělena. V tomto případě Soudní dvůr konstatoval, že v rozporu s unijním právem bylo kromě výslovného vyloučení soukromých subjektů i jejich vyloučení faktické, a umožnění procesu k udělování omezeného počtu koncesí i soukromým osobám tak nepředstavovalo zhojení již dříve existujícího rozporu s unijním právem. V rámci zásady přednosti unijního práva je přitom nutná jeho aplikace rovněž orgány činnými v trestním řízení.

Soudní dvůr zároveň konstatoval, že je na předkládacím soudu, aby s ohledem na uvedené zásady zkoumal, zda relevantní faktory v daném případě mohou jednotlivě i ve vzájemných souvislostech zpochybnit slučitelnost řízení o udělování koncesí na pořádání sportovních sázek se zásadami rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti. Je nicméně možné vyjít z toho, že ani v období, kdy již formálně existovala možnost vydání povolení na provozování sportovních sázek, nebylo žádné uděleno a řízení byla provázána nesrovnalostmi a nejednotným postupem příslušných orgánů. Fakticky tak v celém období, na které se předmětné trestní řízení vztahuje, neměl žádný soukromý subjekt reálnou možnost sportovní sázky v Německu provozovat.

vat. Během tohoto období tak nadále přetrvával veřejný monopol zakotvený předchozí vnitrostátní úpravou.

Zejména vzhledem k výše uvedeným skutečnostem Soudní dvůr na předložené předběžné otázky odpověděl, že čl. 56 SFEU brání tomu, aby vnitrostátní orgány činné v trestním řízení postihovaly nepovolené zprostředkování sportovních sázek soukromým subjektem na účet dalšího subjektu se sídlem v jiném členském státě, ve kterém je daný subjekt držitelem povolení k provozování sportovních sázek, jestliže provozování sportovních sázek spadá do režimu veřejného monopolu, o kterém vnitrostátní soudy roz-

hodly, že je v rozporu s unijním právem, nebo jestliže je vydání povolení podmíněno získáním koncese na základě takového koncesního řízení, které nerespektuje zásady rovného zacházení a nediskriminace na základě státní příslušnosti a v praxi režim veřejného monopolu fakticky přetrvává.

Rozsudek tak mimo jiné dále upřesňuje vztah vnitrostátního trestního práva a volného pohybu služeb garantovaného unijním právem. V obdobných případech jsou i orgány činné v trestním řízení povinny respektovat práva plynoucí z unijní úpravy.

Jan Bena

Věc C-35/14 PPU Lazar: nepřímé následky dopravní nehody

Věc C-35/14 – rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 12. 2015 ve věci Lazar proti Allianz Spa

Soudní dvůr se v prosinci minulého roku vyslovil k otázce určení rozhodného práva u nároku na náhradu majetkové i nemajetkové újmy způsobené úmrtím rodinného příslušníka při dopravní nehodě. V rámci řízení o předběžné otázce předložené italským soudem v Terstu měl Soudní dvůr možnost objasnit výklad čl. 4 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Žádost byla podána v rámci sporu mezi panem Lazarem s bydlištěm v Rumunsku a italskou pojišťovnou Allianz Spa ve věci náhrady majetkové a nemajetkové újmy utrpěné panem Lazarem v důsledku úmrtí své dcery při dopravní nehodě v Itálii. Jádro předběžné otázky spočívá v zjištění, zda újma související s úmrtím osoby při dopravní nehodě, k níž došlo v členském státě sídla soudu, a utrpěná jejími blízkými příbuznými s bydlištěm v jiném členském státě má být kvalifikovaná jako škoda nebo jako nepřímé následky této nehody ve smyslu čl. 4 nařízení Řím II.

K výkladu čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II Soudní dvůr předně připomněl nutnost autonomního a jednotného výkladu pojmů. Při interpretaci pojmů zde obsažených se tedy má zohlednit nejen znění tohoto ustanovení, ale taktéž kontext a cíle sledované danou úpravou. Pro určení práva rozhodného pro mimosmluvní závazkový vztah volí nařízení Řím II právo země, kde „škoda“ vznikla, přičemž je irelevantní, ve které zemi došlo ke skutečnosti vedoucí ke vzniku škody nebo ve kterých zemích se projeví „nepřímé následky“ této skutečnosti. Škodou, ke které je nutno přihlídnout pro účely určení místa jejího vzniku, je přímá škoda. Pro případy škody na zdraví nebo majetku vzniká přímá škoda tam, kde byla způsobena škoda

na zdraví nebo majetku. Článek 2 nařízení Řím II přitom stanovuje, že „škoda zahrnuje jakékoli následky civilního deliktu“.

V projednávaném případě spočívá škoda ve zranění dcery pana Lazara s následkem jejího úmrtí v Itálii. Újmu vzniklou blízkým příbuzným je nutné považovat za nepřímý následek dopravní nehody ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II. Tento výklad je v souladu i s čl. 15 písm. f), který určení osob oprávněných domáhat se náhrady jim vzniklé škody ponechává na rozhodném právu. Rozhodné právo tedy také určuje, zda se náhrady škody, která byla způsobená nepřímo jiné osobě než „přímé oběti“, a to v důsledku škody způsobené poškozenému, může domoci tato jiná osoba. Takovou škodu představuje zejména morální újma jako zármutek v důsledku úmrtí blízké osoby nebo újma finanční vzniklá dětem nebo manželé zesnulého.

Nejprve se tedy stanoví právo rozhodné, a teprve na jeho základě lze určit, které osoby utrpěly škodu, jejíž náhrady se mohou domáhat. Soudní dvůr tak konstatoval, že pro účely určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkový vztah vzniknuvší v důsledku dopravní nehody musí být čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II vykládán v tom smyslu, že újma související s úmrtím osoby při dopravní nehodě, k níž došlo v členském státě sídla soudu, a utrpěná jejími blízkými příbuznými s bydlištěm v jiném členském státě má být kvalifikovaná jako „nepřímé následky“ této nehody. Tímto postupem tak lze dostát požadavku zajištění předvídatelnosti rozhodného práva a předejít riziku možného rozložení civilního deliktu na více složek podléhajících odlišným právním řádům v závislosti na místech, kde vznikla škoda jiným osobám než přímé oběti.

Katarína Deáková

Věci C-359/14 a C-475/14 ERGO Insurance: určení rozhodného práva pro uplatnění regresního nároku mezi pojistiteli při dopravní nehodě

Věci C-359/14 a C-475/14 – rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 1. 2016 ve věci ERGO Insurance

Soudní dvůr se v projednávaných věcech zabýval otázkou určení práva rozhodného pro vztahy mezi pojistiteli vozidla, jež způsobilo v rámci dopravní nehody škodu, a způsob uplatnění regresního nároku mezi těmito pojistiteli. V obou případech došlo ke vzniku škody v důsledku dopravní nehody, kterou způsobil řidič tahače s přívěsem. Pojistitel vozidla, jež poškozeným vyplatil náhradu škody, poté uplatnil regresní nárok vůči pojistiteli přívěsu, opíraje se o existenci společné odpovědnosti za způsobenou škodu. Právní úprava rozdělení odpovědnosti mezi pojistitele a s tím související uplatňování regresivních nároků se však ve vnitrostátních právních řádech obou dotčených států (Německo, Litva) liší, úkolem vnitrostátních soudů proto bylo v první řadě určit rozhodné právo pro posouzení vztahů mezi pojistiteli. Vzhledem ke sporným aspektům aplikace unijního práva se nakonec vnitrostátní soudy obrátily na Soudní dvůr s dotazem, jakým způsobem je pro účely určení rozhodného práva pro uplatnění regresního nároku mezi pojistiteli za okolností, jako jsou v projednávaných případech, nutno vykládat dotčená ustanovení nařízení Řím I [1], nařízení Řím II [2] a směrnice 2009/103 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel [3].

Soudní dvůr se nejprve zabýval výkladem čl. 14 písm. b) směrnice 2009/103. Upozornil na to, že z cíle úpravy, kterým je zajištění dostatečné ochrany osob poškozených při dopravní nehodě, nelze dovodit žádné pravidlo vztahující se k rozdělení odpovědnosti mezi pojistitele. Soudní dvůr tedy konstatoval, že předmětné ustanovení nepředstavuje zvláštní kolizní normu, která by určovala rozhodné právo pro účely posouzení daných sporů a která by se užila přednostně před kolizními normami obsaženými v nařízeních Řím I a Řím II.

Dalším krokem tedy bylo posouzení možnosti aplikace nařízení Řím I a Řím II na projednávané případy. Soudní dvůr nejdříve vymezil rozsah věcné působnosti obou nařízení a uvedl, že za „smluvní závazkové vztahy“ ve smyslu čl. 1 nařízení Řím I je nutno označit závazky svobodně přijaté jednou osobou vůči druhé, zatímco pojem „mimosmluvní závazkové vztahy“ ve smyslu čl. 1 nařízení Řím I zahrnuje všechny závazkové vztahy vyplývající z jedné ze skutečností uvedených v čl. 2 tohoto nařízení, tedy

z civilního deliktu, bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu či předšmluvního jednání.

Poté Soudní dvůr odlišil otázku způsobu rozdělení povinnosti k náhradě škody mezi pojistitele v případě dopravní nehody, tedy otázku, zda odpovědnost pojistitele přívěsu vůbec existuje, od otázky uplatnění regresního nároku pojistitele tahače vůči pojistiteli přívěsu. Co se týče první problematiky, Soudní dvůr dospěl k závěru, že existenci regresního nároku pojistitele tahače nelze dovodit z pojistné smlouvy, ale jejím předpokladem je souběžné založení deliktní odpovědnosti pojistitele přívěsu ve vztahu k poškozenému ve smyslu nařízení Řím II. Podle čl. 4 se pro posouzení této otázky použije právo země, kde došlo ke vzniku škody v důsledku dopravní nehody (v obou projednávaných případech tedy právo německé), které dle čl. 15 písm. a) a b) určí i podmínky, rozsah a rozdělení odpovědnosti mezi pojistitele. Touto situací je dle Soudního dvora nutno odlišit od povinnosti pojistitele nahradit škodu, která vyplývá ze smlouvy uzavřené mezi pojistitelem a odpovědnou pojištěnou osobou a která se řídí pravidly stanovenými nařízením Řím I, konkrétně čl. 7.

Konečně na posouzení otázky, zda má pojistitel tahače, který nahradil škodu poškozenému, skutečně regresní nárok vůči pojistiteli přívěsu, aplikoval Soudní dvůr čl. 19 nařízení Řím II, upravující subrogaci. Soudní dvůr vzal při výkladu tohoto ustanovení v úvahu jeho smluvní i deliktní režim. Nejprve ze znění pravidla vyvodil, že subrogace nároku poškozeného se řídí právem použitelným na závazek třetí osoby, které ze smluvního vztahu plyne povinnost nahradit poškozenému škodu. Rozhodným právem určeným na základě čl. 7 nařízení Řím I, dle kterého se posoudí povinnost pojistitele tahače nahradit škodu, se tedy řídí i podmínky, za kterých může tento pojistitel uplatňovat regresní nárok vůči pojistiteli přívěsu. Tím však není dotčena aplikace čl. 4 a násled. nařízení Řím II, které se dle čl. 19 nařízení Řím II i nadále použijí pro účely stanovení rozhodného práva pro určení odpovědných osob a případného rozdělení odpovědnosti mezi tyto osoby.

Soudní dvůr tedy závěrem konstatoval, že „nařízení Řím I a Řím II musejí být vykládány v tom smyslu, že právo rozhodné pro uplatnění regresního nároku pojistitele tahače, který nahradil škodu poškozeným při dopravní nehodě zaviněnou řidičem uvedeného vozidla, vůči pojistiteli přívěsu taženého při této dopravní nehodě, se určí na základě článku 7 nařízení Řím I, pokud pravidla deliktní odpovědnosti použitelná

na tuto dopravní nebudu podle článku 4 a násl. nařízení Řím II stanovují rozdělení povinnosti náhrady škody“.

Jak tedy plyne z výše uvedeného závěru, vnitrostátní soudy jsou při rozhodování takových sporů, jako jsou v projednávaných případech, povinny nejprve postupovat dle nařízení Řím II a určit, jakým způsobem má být náhrada škody rozdělena mezi řidiče a pojistitele tahače na straně jedné a pojistitele přívěsu na straně druhé. Poté je nutno na základě čl. 7 nařízení Řím I stanovit právo rozhodné pro pojistné smlouvy, dle kterého se následně posoudí i možnost

Z judikatury ESLP

Věc MTE a Index proti Maďarsku (stížnost č. 22947/13)

Senát čtvrté sekce ESLP v rozsudku ze dne 2. 2. 2016 rozhodl ve věci Magyar Tartalomsgazdálkodók Egyesülete (MTE) a Index proti Maďarsku, č. 22947/13 o porušení článku 10 Úmluvy.

MTE, samosprávná organizace maďarských poskytovatelů internetového obsahu, a společnost Index, která vlastní jeden z největších internetových portálů v Maďarsku, namítali, že maďarské soudy dovodily jejich odpovědnost za online komentáře čtenářů k publikovanému příspěvku. Jak MTE, tak Index umožňovaly komentování příspěvků čtenářům, přičemž Index v obecných zásadách a podmínkách upozornil na to, že odpovědnost za obsah komentářů nese autor komentáře. Portál navíc obsahoval funkci „nahlásit a stáhnout příspěvek“, přístupnou všem čtenářům. Kdokoli z nich tak mohl nahlásit nezákonný obsah, aby ho provozovatel stránek posléze stáhl. Index dokonce částečně moderoval příspěvky a v případě potřeby je odstraňoval. V únoru roku 2010 MTE zveřejnil na svých stránkách článek o neetickém marketingu dvou realitních agentur. Ten vzbudil pozornost mnoha čtenářů, kteří se v komentářích na portálech MTE a Index vyjadřovali ofenzivním a vulgárním způsobem. Společnost provozující webové stránky realitních agentur podala žalobu na MTE a Index, jelikož uveřejněný článek a následné urážlivé komentáře poškodily její reputaci. Stěžovatelé neprodleně odstranili předmětné komentáře. Poté, co vnitrostátní soudy shledaly, že předmětné komentáře byly ofenzivní, urážlivé, ponižující a překročily přijatelnou hranici svobody projevu, a zároveň konstatovaly odpovědnost stěžovatelů za jejich obsah, se MTE a Index obrátily na Evropský soud pro lidská práva.

ESLP prvně konstatoval, že zásah do svobody projevu

a způsob uplatňování regresních nároků poškozených vůči pojistiteli přívěsu.

Ivona Večerková

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. 6. 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.

[2] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. 7. 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy.

[3] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (SE) č. 2009/103/ES ze dne 16. 9. 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinností uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění.

vu byl předepsán zákonem (odpovědnost za nezákonné komentáře třetích osob totiž stanovil občanský zákoník), a zároveň sledoval legitimní cíl ochrany práv jiných. Vnitrostátní soudy nicméně dle názoru ESLP nenalezly spravedlivou rovnováhu mezi soupeřícími zájmy, tedy mezi ochranou svobody projevu stěžovatelů a ochranou reputace realitních agentur. K odpovědnosti zpravodajského portálu za urážlivé komentáře čtenářů se již velký senát vyjádřil v rozsudku ve věci Delfi proti Estonsku [1]. V případě komentářů třetích osob, které mají povahu nenávistného projevu a představují přímé nebezpečí pro jednotlivce, je tedy vyvození odpovědnosti provozovatele internetových stránek za obsah těchto komentářů, pokud provozovatel tyto komentáře bezodkladně neodstraní, dle ESLP v souladu s Úmluvou. Projev v případě stěžovatele nicméně neobsahoval prvky nenávistného projevu ani podněcování k násilí. I přes ofenzivní a vulgární povahu nelze předmětný projev kvalifikovat jako nezákonný. Soud tak přistoupil k aplikaci relevantních kritérií při přezkumu přiměřenosti zásahu do svobody slova při absenci nenávistného projevu a podněcování k násilí. Hodnotil tak kontext a obsah předmětných komentářů, odpovědnost autorů, postup stěžovatele a chování poškozené strany a taktéž následky komentářů.

Komentáře se týkaly otázky veřejného zájmu, konkrétně zavádějících obchodních praktik, které již vyvolaly nespočetné stížnosti ze strany organizací na ochranu spotřebitele. Lze sice uznat vulgaritu projevu, jednalo se však o hodnotový soud chráněný článkem 10 Úmluvy, nikoliv o skutkové tvrzení. Vnitrostátní soudy předpokládaly odpovědnost stěžovatelů již z důvodu umožnění čtenářům komentovat na jejich stránkách, ke zvažování odpovědnosti samotných čtenářů však nedošlo. Vnitrostátní soudy do-

konce konstatovaly odpovědnost stěžovatelů, aniž by řádně přezkoumaly chování jak stěžovatelů, tak realitních agentur, zejména nevzaly v úvahu skutečnost, že stránky stěžovatelů obsahovaly funkci „nahlásit a stáhnout“ sloužící k předcházení zveřejňování hanlivých komentářů. ESLP taktéž upozornil na další aspekt případu, a sice že se jednalo o dobrou pověst právnické osoby, která nemá stejnou morální dimenzi jako pověst jednotlivce. V době zveřejnění předmětných komentářů čelily realitní agentury vyšetřování. Nelze tedy uzavřít, že jejich pověst, resp. přístup klientů, značně poškodily tyto komentáře. ESLP také poznamenal, že vyvození odpovědnosti stěžovatelů by mělo negativní důsledky pro prostředí internetových diskusí, dokonce by mohlo vést stěžovatele k uzavření této komunikační platformy. Závěrem ESLP uvedl, že k dosažení spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy je v mnoha případech dostačující systém „nahlásit a stáhnout“, pokud je doprovázen efektivní a rychlou opravnou reakcí.

Soudce Kūris ve svém souhlasném stanovisku poukázal na to, že předmětný rozsudek nepředstavuje odklon od závěrů uvedených v rozsudku ve věci Delfi

AS proti Estonsku, ten se totiž vztahoval na zjevně nezákonné komentáře obsahující prvky nenávistného projevu a podněcování k nenávisti. Je tedy akceptovatelné odstraňování ofenzivních komentářů na základě nahlášení, v případě nenávistného projevu se ale vyžaduje vyšší míra obezřetnosti a internetové portály musí k odstranění takového obsahu přistupovat z vlastní iniciativy. Na rozsudek ve věci MTE a Index proti Maďarsku tak lze spíše jako na modifikaci rozsudku ve věci Delfi AS nahlížet jako na jasnou distinkci odpovědnosti provozovatele stránek v návaznosti na nenávistný projev a jinak ofenzivní obsah. Rozsudek se ale nevypořádává s dalším důležitým aspektem, který z těchto závěrů plyne, a sice s nutností monitorovat všechny komentáře s cílem odhalit nenávistný projev a takový komentář záhy odstranit.[2]

Katarína Deáková

[1] Delfi AS proti Estonsku, č. 64569/09, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16. 6. 2015.

[2] Ombelet, Pieter-Jan; Kuczerawy, Aleksandra. Delfi revisited: the MTE-Index.hu v. Hungary case. Dostupné z: <http://blogs.lse.ac.uk/mediapolicyproject/2016/02/19/delfi-revisited-the-mte-index-hu-v-hungary-case/>.

Věc Bărbulescu proti Rumunsku (stížnost č. 61496/08)

ESLP se ve svém rozsudku ze dne 12. 1. 2016 zajímavým způsobem vyjádřil k problematice monitorování korespondence zaměstnanců, přičemž dospěl pro mnohé k poměrně překvapivému závěru o neporušení čl. 8 Úmluvy. Příklad se týkal stěžovatele, který byl propuštěn ze zaměstnání z důvodu, že navzdory podnikovým pravidlům využíval počítač zaměstnavatele k vyřizování osobní korespondence v pracovní době. Stěžovatel si dle pokynů zaměstnavatele založil účet k zasílání zpráv, který měl využívat pro komunikaci s klienty. Zaměstnavatel tuto komunikaci monitoroval, přičemž zároveň své zaměstnance upozornil, že jejich aktivity mohou být sledovány. Výpis osobní konverzace zaměstnavatel následně použil jako důkaz o porušení jeho pravidel ze strany stěžovatele. Stěžovatel namítal, že mohl mít důvodně zato, že jeho komunikace v daném případě zůstane soukromá, neboť taková byla dle jeho názoru povaha dané služby, a zaměstnavatel neměl oprávnění použít získané soukromé informace, které byly citlivými osobními údaji a navíc byly zveřejněny před kolegy jako důkaz k jeho propuštění.

Stěžovatel namítal porušení článku 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života), k němuž mělo dojít tím, že jeho pracovní poměr byl

ukončen na základě zásahu do osobní korespondence, přičemž vnitrostátní orgány mu proti jednání zaměstnavatele neposkytly ochranu. Soud tedy posuzoval, zda byla v daném případě dodržena proporcionalita mezi právem stěžovatele na soukromý život ve vztahu k jeho korespondenci na jedné straně a zájmy jeho zaměstnavatele na straně druhé. Soud vyšel z toho, že zaměstnanec by v obdobných případech mohl mít důvodně očekávání, že jeho komunikace je důvěrná, jestliže by nebyl varován, že může být monitorován. Zde se však jednalo o odlišný případ. Stěžovatel byl se skutečností, že jeho konverzace mohou být monitorovány, seznámen. Zaměstnavatel zároveň ke zprávám mohl důvodně přistupovat s očekáváním, že se bude jednat o firemní korespondenci. Předmětem posuzování zároveň nebyl samotný obsah soukromé korespondence – ten byl relevantní jen potud, pokud bylo možné určit soukromou povahu zpráv. Kromě obsahu zpráv nebyla relevantní ani totožnost třetích osob, se kterými bylo v předmětných případech komunikováno.

Soud se přiklonil k argumentaci vnitrostátních soudů, které vycházely z toho, že zaměstnavatel mohl přistupovat ke korespondenci stěžovatele s důvodným očekáváním, že se bude jednat o zprávy firemní povahy.

V tomto ohledu soud neshledal s vnitrostátními soudy názorový rozpor. Ohledně využití zpráv soukromé povahy před vnitrostátními soudy Soud v souladu s těmito soudy konstatoval, že obsah dané soukromé komunikace v řízení před vnitrostátními soudy nehrál sám o sobě roli. Soud uvedl, že ačkoliv zaměstnavatelé nevznikla z jednání stěžovatele konkrétní újma, ten měl mít v daném případě relevantní možnost kontrolovat, zda zaměstnanci řádně plní své pracovní úkoly během pracovní doby. O přiměřenosti postupu zaměstnavatele svědčí i to, že zkoumal jen předmětnou písemnou komunikaci skrze daný komunikační program a nezkoumal např. obsah dalších dokumentů na počítači stěžovatele. Soud tak dospěl k závěru,

že nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

V případě je zajímavý zejména důraz Soudu na skutečnost, že zaměstnanec byl seznámen s faktem, že jeho komunikace monitorována, a zaměstnavatel mohl mít důvodné očekávání, že komunikace byla firemní. Do jisté míry tak práva zaměstnavatele v tomto případě převažují nad právy zaměstnance na ochranu soukromí a bude nepochybně zajímavé sledovat případné dopady této interpretace na praxi zaměstnavatelů. Závěrem je nicméně nutné podotknout, že rozsudek Soudu prozatím není konečný.

Jan Bena

Věc Ebrahimian proti Francii (stížnost č. 64846/11)

V rozsudku ze dne 26. 11. 2015 ve věci Ebrahimian proti Francii se Evropský soud pro lidská práva vyjádřil k poslední době poměrně často judikované a do jisté míry kontroverzní otázce veřejných projevů náboženského vyznání. Evropský soud pro lidská práva dospěl většinou šesti hlasů proti jednomu k závěru, že stěžovatelce nebylo porušeno její právo na svobodu vyznání garantované čl. 9 Úmluvy. Zde se konkrétně jednalo o situaci, kdy státní nemocnice odmítla prodloužit stěžovatelce pracovní smlouvu z důvodu, že odmítala přestat nosit muslimský šátek při styku s pacienty.

Stěžovatelka, paní Christiane Ebrahimian, byla zaměstnána jako sociální pracovnice v jedné z pařížských nemocnic spravovaných státem. Její pracovní smlouva byla uzavřena na dobu určitou, a to do konce kalendářního roku 2000. Několik týdnů před koncem tohoto období personální oddělení nemocnice paní Ebrahimian oznámilo, že s ohledem na skutečnost, že odmítá upustit od nošení muslimského šátku, a na stížnosti pacientů s ní nebude pracovní smlouva již dále prodloužena. Stěžovatelka byla upozorněna na judikát *Státní rady*, z něhož plyne, že veřejná prezentace náboženských symbolů představitelem státu představuje porušení úředních povinností. Stěžovatelka se proti postupu svého zaměstnavatele bránila soudní cestou, ovšem neúspěšně. Francouzské správní soudy dospěly k závěru, že nošení muslimského šátku je třeba považovat za ostentativní manifestaci náboženství, která je rozporná se zásadou neutrality dopadající na všechny orgány veřejné moci při výkonu jejich pravomocí. Stěžovatelka byla vyzvána, aby upustila od nošení muslimského šátku a aby respektovala princip sekularismu zakotvený v čl. 1 francouzské ústavy a z něj plynoucí požadavek neutrality. Podle francouzských soudů bylo nezbytné zohlednit

sekulární charakter státu, jímž je chráněna osobnost pacienta před ovlivňováním ze strany státních orgánů a zasahováním do práva na jeho svobodu vyznání.

ESLP shledal posouzení francouzských orgánů souladným s Úmluvou, když konstatoval, že Francie nepřekročila prostor pro uvážení, který jí Úmluva přiznává. Neprodloužení pracovní smlouvy stěžovatelky, jež vycházelo ze závěru o nemožnosti skloubit náboženské přesvědčení stěžovatelky se zákazem veřejné manifestace náboženského přesvědčení, bylo dle ESLP souladným se závazky Francie na poli ochrany lidských práv. Vybočení Francie z prostoru pro uvážení ESLP neshledal ani v závěru vnitrostátních orgánů, které přisoudily větší váhu požadavkům neutrality v činnosti státu než svobodě náboženského vyznání stěžovatelky. ESLP uvedl, že důvodem pro neprodloužení stěžovatelčiny pracovní smlouvy bylo její odmítnutí přestat nosit šátek coby jeden ze symbolů její muslimské víry. Z tohoto pohledu se dle ESLP nepochybně jednalo o zásah do práva na svobodu náboženského vyznání, jak ho má na mysli čl. 9 Úmluvy. Na stranu druhou měl ale tento zásah oporu v zákoně. Rozhodnutí *Státní rady*, na jehož argumentačním podkladě bylo přistoupeno k neprodloužení pracovní smlouvy stěžovatelky, bylo vydáno šest měsíců předtím, než byl se stěžovatelkou ukončen pracovní vztah. Mohla se s ním včas seznámit. Zásah do jejího práva na svobodu vyznání byl proto dle ESLP předvídatelný a sledoval legitimní cíl ochrany práv a svobod třetích osob. Vyhověno bylo i zásadě proporcionality. Přiznání větší váhy principům sekularismu a odmítnutí ochrany veřejným projevům víry stěžovatelky není dle ESLP z pohledu Úmluvy problematické a je plně v souladu s prostorem pro uvážení, kterým disponují francouzské orgány při posouzení, zda se stát nedopouští neproporci-

onálních zásahů do svobody vyznání svých představitelů.

Ratio rozhodnutí ESLP lze hledat v široké akceptaci principu sekularismu („*laïcité*“) a uznání jeho aplikace při omezování veřejné manifestace víry osobami, které vykonávají určité funkce státu. V tomto ohledu je koncept „*veřejných služeb*“ chápán francouzským právem široce a vztahuje se i na jednání jednotlivce coby zaměstnance státu či soukromé organizace, které vykonávají služby veřejného charakteru na smluvním základě. Rozsudek ESLP ve věci Ebrahimian představuje určitý posun v akceptaci zákazů nošení muslimských šátků. Dosavadní případy se touto otázkou zabývaly spíše v kontextu vzdělávání a vztahu

učitel – žák. Komentované rozhodnutí ovšem tyto závěry plynoucí z předchozích rozhodnutí ESLP vztahuje i na velmi široké pole poskytování veřejných služeb. Potenciálním zdrojem kritiky je prostor pro uvážení, který ESLP ponechal francouzským orgánům, jakož i skutečnost, že se ESLP dostatečně nezabýval posouzením toho, jako kupř. v rozsudku ve věci *Eweida a ostatní proti Spojenému království*, ze dne 15. 1. 2013, zda jednání stěžovatelky vůbec mohlo vyvolat jakékoliv nebezpečí ve vztahu k základním principům francouzského ústavního systému – sekularismu a neutrality.

Dušan Sulitka

Rozhodnutí ESLP proti České republice

Za poslední období rozhodl Evropský soud pro lidská práva o čtyřech stížnostech proti České republice. První tři přitom směřovaly na respektování práva na obydlí v kontextu domovních prohlídek, přičemž

ani v jednom z případů ESLP nedospěl k závěru o porušení čl. 8 Úmluvy. I poslední stížnost pak směřovala na porušení čl. 8 Úmluvy, konkrétně ve vztahu k prostorovým odposlechům.

Věc Duong proti České republice (stížnost č. 21381/11)

Rozsudek ze dne 14. 1. 2016 ve věci Duong proti České republice směřoval na posouzení domnělého zásahu do práva na ochranu soukromého života spočívajícího v domovní prohlídce bytu. V červnu roku 2010 policejní orgány České republiky požádaly příslušný soud o vydání rozhodnutí o povolení prohlídky bytu, ve kterém bydlel stěžovatel. Důvodem byly závěry policejního vyšetřování, že bydlíště stěžovatele je využíváno pro účely uskladňování nezákonných psychotropních látek. Na základě této prohlídky bylo vůči stěžovateli vzneseno obvinění a byl umístěn do vazby. V dalším sledu událostí stěžovatel mj. podal ústavní stížnost, v níž namítal procesní vady rozhodnutí o povolení prohlídky. Zejména napadal jeho nepřezkoumatelnost plynoucí z nedostatku důvodů rozhodnutí.

ESLP nedal stěžovateli za pravdu, když konstatoval, že k zásahu do jeho práva na soukromý život, konkrétně do práva na respektování obydlí, činností českých orgánů nedošlo. Předně konstatoval, že prohlídka byla provedena v souladu s trestním řádem, a to na základě předběžného souhlasu soudce. K námitce ohledně nedostatečného odůvodnění povolení k prohlídce ESLP uvedl, že předmětné posouzení náleží zejména vnitrostátním soudům a zohlednil, že v dané fázi řízení může být obtížné uvést podrobné odůvodnění. Pochybení namítaná stěžovatelem navíc nebyla takové povahy, aby ho zbavila zákonného základu ve smyslu čl. 8 Úmluvy. Provedení domovní prohlídky navíc bylo přiměřené sledovanému cíli, jelikož stěžovatel byl s konáním prohlídky obeznámen, byl jí přítomen a měl k dispozici dostatečné procesní garance.

Věc Maslák a Michálková proti České republice (stížnost č. 52028/13)

Ve věci Maslák a Michálková proti České republice, která byla rozhodnuta ve stejný den jako poslední uvedené rozhodnutí ve věci pana Duonga, ESLP ve věci dospěl k obdobnému závěru, tj. rozhodl o neporušení čl. 8 Úmluvy.

V červnu roku 2012 bylo v rámci předběžného vyšetřování rozhodnuto o sledování vozidel pana Masláka a dalších dvou osob v souvislosti s podezřením, že se tyto osoby dopustily vydírání. Vozidla byla

ve vlastnictví paní Michálkové nebo společnosti, které řídila. V listopadu 2012 státní zástupce požádal příslušný soud o vydání rozhodnutí o povolení prohlídky bytu pana Masláka, jeho garáží a vozidel. Stěžovatelé v řízení před českými soudy namítali, že povolení prohlídky a její samotný průběh porušil jejich práva podle čl. 8 Úmluvy. Argumentace stěžovatelů opět jako v případě Duong směřovala zejména proti nedostatkům odůvodnění soudního rozhodnutí, na základě něhož byly prohlídky provedeny.

Věc Tykvvová proti České republice (stížnost č. 54737/13)

Stížnost ve věci Tykvvová shledal ESLP rozhodnutím ze dne 8. 12. 2015 nepřijatelnou. Stížnost se rovněž týkala příkazu k domovní prohlídce. Stěžovatelka namítala, že příkaz k prohlídce, vydaný pro podezření jejího manžela z trestné činnosti, byl nedostatečně zdůvodněn a byl podepsán pouze vyšší soudní úřední. Proti danému příkazu se stěžovatelka bránila žalobou na ochranu osobnosti. ESLP nicméně uvedl,

že daný prostředek nápravy nemohl vést ke zhojení situace. Stěžovatelka se přitom mohla proti příkazu účinně bránit u Ústavního soudu a následně i prostřednictvím žaloby na náhradu škody v režimu zákona č. 82/1998 Sb. Soud proto uzavřel, že stížnost je z důvodů nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy nepřijatelná.

Věc Ledvina proti České republice (stížnost č. 64523/13)

Rozhodnutím ze dne 23. 2. 2016 ESLP odmítl stížnost týkající se porušení práva na ochranu soukromého života ve smyslu čl. 8 Úmluvy a práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy, k nimž mělo dojít realizací prostorových odposlechlů.

Stěžovatel byl v roce 2006 odsouzen pro spáchání trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele a přijímání úplatku. K odsouzení bylo využito prostorových odposlechlů jeho kanceláře, které byly realizovány v souvislosti s jiným trestním řízením. Proti rozhodnutí se stěžovatel bránil u Ústavního soudu, který rozhodnutí zrušil s poukazem na porušení dotčených ustanovení Úmluvy. V následném řízení se obecné soudy vypořádaly s námitkami Ústavního soudu, doplnily dokazování, přičemž stěžovatel byl ve výsledku opětovně shledán vinným. Další stížnost stěžovatele k Ústavní soudu pak již byla jako zjevně nedůvodná odmítnuta.

Ve vztahu k prvnímu řízení před Ústavním soudem ESLP uvedl, že stěžovatel nemá postavení oběti, jelikož Ústavní soud konstatoval porušení čl. 8 Úmluvy, uznal, že došlo k porušení procesních práv a rozhodnutí soudů nižšího stupně zrušil. Stěžovatel měl následně možnost domáhat se i odškodnění v režimu zákona č. 82/1998 Sb. Stížnost v této části proto ESLP odmítl jako nepřijatelnou. Při posouzení druhé fáze řízení pak ESLP konstatoval, že vnitrostátní soudy se v návaznosti na zrušující nález Ústavního soudu zabývaly otázkou zákonnosti povolení a prodloužení odposlechlů a dospěly k závěru o souladu daného opatření se zákonem. Dané řízení přitom dle Soudu představovalo dostatečně účinný přezkum stěžovatelových námitek na poli čl. 8 Úmluvy. Druhou fází řízení nedošlo ani k porušení stěžovatelových procesních práv. Soud proto uzavřel, že i tuto část stížnosti je nutné jako zjevně neopodstatněnou odmítnout.

Alžbeta Králová a Dušan Sulitka

Avrupa İnan Hakkı Mahkemesi'nin Strazburg'ta bulunan binası. Ralf Roletschek, CC BY 3.0

Aktuální žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Ochrana spotřebitele

Věc [C-525/15](#): **Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Audiencia Provincial de Álava (Španělsko) dne 5. 10. 2015 – Laboral Kutxa v. Esmeralda Martínez Quesada**

Směrnice 93/13/EHS – zneužívající klauzule – prohlášení neplatnosti – účinky navrácení

Předběžná otázka

Je slučitelné se zásadou nezávaznosti uznanou v čl. 6 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách, že účinky navrácení plynoucí z prohlášení neplatnosti v důsledku zneužívající povahy klauzule o minimálním úroku obsažené v úvěrové smlouvě se nepřenáší zpět k datu nabytí účinnosti zneužívající klauzule, ale k pozdějšímu datu?

Věc [C-568/15](#): **Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Landgericht Stuttgart (Německo) dne 5. 11. 2015 – Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main e.V. v. comtech GmbH**

Směrnice 2011/83/EU – telefonní servisní služba pro spotřebitele - poplatky

Předběžná otázka

1. Je třeba vykládat čl. 21 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů v tom smyslu, že spotřebiteli za hovor s obchodníkem v případě, že obchodník zřídil telefonní linku, aby jej spotřebitel mohl kontaktovat v souvislosti s uzavřenou smlouvou, nesmějí vznikat vyšší poplatky než poplatky, které by za hovor vznikly v případě běžného (geografického) čísla pevné linky nebo mobilní sítě?

2. Brání čl. 21 odst. 1 směrnice 2011/83/EU vnitrostátní úpravě, podle které musí spotřebitel v případech, ve kterých obchodník zřídil servisní službu s číslem 0180 vyhrazenou pro záležitosti týkající se uzavřených smluv, hradit poplatky, které mu účtuje telekomunikační operátor za využívání této telekomunikační služby, a to i tehdy, pokud tyto poplatky překročí poplatky, které by spotřebiteli vznikly při hovoru na běžné (geografické) číslo pevné linky nebo mobilní sítě?

3. Nebrání čl. 21 odst. 1 směrnice takovému vnit-

rostátnímu ustanovení v každém případě tehdy, pokud telekomunikační operátor neodvádí z poplatku, který vybírá od spotřebitele za hovor na číslo 0180, žádnou část obchodníkovi?

Věc [C-609/15](#): **Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Letrado de la Administración de Justicia del Juzgado de Violencia sobre la mujer único de Terrassa (Španělsko) dne 18. 11. 2015 – María Assumpció Martínez Roges v. José Antonio García Sánchez**

Zneužívající klauzule – smlouvy mezi advokáty a fyzickými osobami- provádění důkazů

Předběžné otázky

1. Odporují články 34 a 35 zákona 1/2000 článku 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 2 směrnice 93/13/EHS a l. 6 odst. 1 písm. d) a článkům 11 a 12 směrnice 2005/29/ES v tom, že vylučují kontrolu případných zneužívajících klauzulí nebo nekalých obchodních praktik, jež obsahují smlouvy uzavřené mezi advokáty a fyzickými osobami, které jednájí pro účely, které nespádají do rámce jejich obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání, z úřední povinnosti?

2. Odporují články 34 a 35 zákona 1/2000 článku 6 odst. 1, čl. 7 odst. 2 a [bodů 1 písm. q) přílohy] směrnice 93/13/EHS v tom, že při rozhodování sporu vylučují ve správním „řízení o zaplacení odměny“ provádění důkazů?

Lidská práva

Věc [C-524/15](#): **Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunale di Bergamo (Itálie) dne 1. 10. 2015 – trestní řízení proti Lucovi Mencimu**

Výklad Listiny EU – EÚLP - Právo nebyť souzen či trestně stíhán dvakrát za stejný trestný čin – správní sankce

Předběžná otázka

Umožňuje ustanovení článku 50 [Listiny základních práv Evropské unie], vykládané ve světle článku 4 [protokolu] č. 7 [Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod] a příslušné judikatury Evropského soudu pro lidská práva, zahájit trestní řízení, jehož předmětem je skutek (nezaplacení DPH), za který byla obžalovanému uložena konečná správní sankce?

Věc [C-539/15](#): **Žádost o rozhodnutí o předběžné**

otázce podaná Oberster Gerichtshof (Rakousko) dne 15. 10. 2015 – Daniel Bowman v. Pensionsversicherungsanstalt

Ochrana před diskriminací – směrnice 2000/78/ES – požadavek odborné praxe v zaměstnání

Předběžná otázka

Je třeba článek 21 Listiny základních práv ve spojení s čl. 2 odst. 1 a 2, jakož i s čl. 6 odst. 1 směrnice 2000/78/ES¹ – také se zohledněním článku 28 Listiny základních práv – vykládat v tom smyslu, že

- a) úprava kolektivní smlouvy, která v případě dob zaměstnání na začátku kariéry stanoví delší dobu pro služební postup, a tím ztěžuje postup do vyššího platového stupně, zakládá nepřímou diskriminaci na základě věku,
- b) a pokud ano, v tom smyslu, že taková úprava je vzhledem k malé odborné praxi na začátku kariéry přiměřená a nezbytná?

Věc [C-566/15](#): Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Kammergericht Berlin (Německo) dne 3. 11. 2015 – Konrad Erzberger v. TUI AG

Zákaz diskriminace – volný pohyb pracovníků – volební právo – zaměstnanci

Předběžná otázka

Je slučitelné s článkem 18 SFEU (zákaz diskriminace) a s článkem 45 SFEU (volný pohyb pracovníků), že členský stát přiznává aktivní a pasivní volební právo týkající se volby zástupců zaměstnanců do dozorčího orgánu podniku pouze zaměstnancům, kteří pracují v závodech podniku nacházejících se v tuzemsku nebo v tuzemských podnicích náležejících do skupiny?

Věc [C-659/15](#): Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Německo) dne 9. 12. 2015 – trestní řízení proti Robertu Caldaruovi

Evropský zatýkací rozkaz - vydání za účelem výkonu trestu – nepřipustnost – stav vazebních podmínek

Předběžné otázky

1. Je třeba čl. 1 odst. 3 rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/584/SVV) vykládat tak, že vydání za účelem výkonu trestu je nepřipustné, existují-li závažné indicie svědčící o tom, že vazební podmínky

ve vydávajícím členském státě porušují základní práva dotčené osoby i obecné právní zásady, jak jsou stanoveny v článku 6 Smlouvy o Evropské unii, nebo jej vykládat tak, že vykonávající stát v těchto případech může nebo musí rozhodnutí o přípustnosti vydání podmínit zárukami dodržení vazebních podmínek? Může nebo musí vykonávající stát formulovat konkrétní minimální požadavky na vazební podmínky, jež mají být zaručeny?

2. Je třeba článek 5 a čl. 6 odst. 1 rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/584/SVV) vykládat tak, že vydávající soudní orgán je oprávněn též přijmout záruky dodržování vazebních podmínek, anebo je postup v tomto smyslu ponechán na vnitrostátní úpravě příslušností vydávajícího členského státu?

Ochrana duševního vlastnictví

Věc [C-527/15](#): Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Rechtbank Midden-Nederland (Nizozemsko) dne 5. 10. 2015 – Stichting Brein v. Jack Frederik Wullems, vystupující též pod jménem Filmspeler

Autorské právo – výklad pojmu sdělování veřejnosti - Add-ons - streamování

Předběžná otázka

1. Musí být čl. 3 odst. 1 směrnice o autorském právu vykládán v tom smyslu, že o „sdělování veřejnosti“ ve smyslu tohoto ustanovení se jedná tehdy, jestliže osoba prodává určitý produkt (multimediální přehrávač), do něhož uvedena osoba nainstalovala doplňky (Add-ons) obsahující hypertextové odkazy na internetové stránky, na nichž byla bez svolení nositelů práv přímo zpřístupněna díla chráněná podle autorského práva, jako jsou filmy, seriály či přímé přenosy?
2. Má na tuto otázku vliv skutečnost,
 - že díla chráněná podle autorského práva nebyla ještě nikdy předtím na internetu uveřejněna nebo byla na internetu uveřejněna se svolením nositele práv výlučně na základě předplatného?
 - že jsou doplňky (Add-ons) obsahující hypertextové odkazy na internetové stránky, na kterých byla bez svolení nositelů práv zpřístupňována bez jakýchkoli omezení díla chráněná autorským právem, na internetu volně dostupné a že si je uživatelé mohou do svého multimediálního přehrávače sami nainstalovat?
 - že jsou internetové stránky, a tedy i díla chráněná podle autorského práva, která jsou na nich – bez svolení nositelů těchto práv – zpřístupněna, veřejně dostupná i bez použití multimediálního přehrávače?

Musí být článek 5 směrnice o autorském právu (směrnice 2001/29/ES) vykládán v tom smyslu, že k „oprávněnému užití“ ve smyslu odst. 1 písm. b) tohoto ustanovení nedochází v případech, kdy si koncový uživatel během internetového přenosu audiovizuálního materiálu („streamování“) díla chráněného autorským právem z internetové stránky třetí osoby, na níž je toto dílo, které je chráněno autorským právem, nabízeno bez svolení nositele či nositelů práv, pořizuje dočasnou rozmnoženinu?

3. V případě záporné odpovědi na třetí otázku: Obstojí v tomto případě pořizování dočasné rozmnoženiny, kterou si vytváří koncový uživatel během „streamování“ díla chráněného podle autorského práva z internetové stránky, na níž je toto dílo, které je chráněno autorským právem, bez svolení nositele či nositelů práv nabízeno, v „třístupňovém testu“ ve smyslu čl. 5 odst. 5 směrnice o autorském právu (směrnice 2001/29/ES)?

Věc **C-641/15: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Handelsgericht Wien (Rakousko) dne 2. 12. 2015 – Verwertungsgesellschaft Rundfunk GmbH v. Hettegger Hotel Edelweiss GmbH**

Autorské právo – vstupné – poplatek za televizor na hotelovém pokoji

Předběžná otázka

Je naplněn znak skutkové podstaty „za vstupné“ v čl. 8 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem, pokud

– jsou na jednotlivých hotelových pokojích dány k dispozici televizní přístroje a provozovatel hotelu umožní sledovat signál různých televizních a rozhlasových programů jejich prostřednictvím („televizor na hotelovém pokoji“) a

– provozovatel hotelu požaduje za užívání pokoje (s „televizorem na hotelovém pokoji“) úplatu za pokoj za přenocování („cena za pokoj“), která zahrnuje i užívání televizního přístroje a tím sledování televizních a rozhlasových programů vysílaných prostřednictvím televizního přístroje?

Primární právo

Věc **C/591/15: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná High Court of Justice Queen's Bench Division (Administrative Court) (Spojené království) dne 13. 11. 2015 – The Gibraltar Betting and Gaming Association Limited v. Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs, Her Majesty's Treasury**

Ústavněprávní vztah mezi Gibraltarem a VB – unijní obchodní vztahy -

Předběžné otázky

1. Pro účely článku 56 SFEU a ve světle ústavněprávního vztahu mezi Gibraltarem a Spojeným královstvím:

1.1. Je třeba na Gibraltar a Spojené království pro účely unijního práva pohlížet, jako kdyby byly součástí jediného členského státu, čímž se článek 56 SFEU neuplatní, leda v rozsahu, ve kterém se může uplatnit na vnitřní opatření?

1.2. Podpůrně, má Gibraltar v rámci Unie s ohledem na čl. 355 odst. 3 SFEU ústavněprávní status území nezávislého na Spojeném království, a je tudíž třeba pro účely článku 56 SFEU na poskytování služeb mezi Gibraltarem a Spojeným královstvím pohlížet jako na obchod uvnitř Unie?

1.3. Podpůrně, je třeba na Gibraltar pohlížet jako na třetí zemi nebo území s tím účinkem, že se unijní právo použije v souvislosti s obchodem mezi nimi pouze za okolností, kdy se použije ve vztahu mezi členským státem a nečlenským státem?

1.4. Podpůrně, je třeba pro účely článku 56 SFEU pohlížet na ústavněprávní vztah mezi Gibraltarem a Spojeným královstvím nějakým jiným způsobem?

2. Představují vnitrostátní opatření v oblasti zdanění, která vykazují takové znaky jako opatření v rámci nového daňového režimu, omezení práva na volný pohyb služeb pro účely článku 56 SFEU?

3. Pokud ano, jsou cíle, které podle předkládajícího soudu sledují vnitrostátní opatření (jako je nový daňový režim), legitimními cíli, jimiž lze odůvodnit omezení práva na volný pohyb služeb podle článku 56 SFEU?

Nikola Marečková

Outside the European Court of Justice, katarina_dzurekova, CC BY 2.0

Monitoring odborné literatury

Vážení čtenáři,

v pravidelném monitoringu Vám přinášíme výběr článků z evropského a mezinárodního práva. Za pozornost tentokrát určitě stojí studie o míře vlivu práva EU na legislativní proces (Zbiral, Časopis pro právní vědu a praxi č. 3/2015) nebo článek informující o vývoji na poli trestního práva Evropské unie (Zarivnij, Časopis pro právní vědu a praxi č. 4/2015). Pestrý výběr témat pak nabízí celá oblast evropského civilního práva i oblast práva mezinárodního.

Přejeme Vám příjemné čtení.

Oddělení analytiky a srovnávacího práva

System evropského práva

- Mazák, J.; Jánošíková, M. Charta základných práv EÚ v konaní o súlade právnych predpisov. Zatiaľ rutina namiesto doktríny. Právny obzor č. 1/2016.
- Říčka, R.; Sehnálek, D. Neřešené problémy úpravy unijního občanství aneb Malta zlobí. Časopis pro právní vědu a praxi č. 4/2015.
- Zbiral, R. Evropeizace českých zákonů 1998–2013: Empirické údaje o míře vlivu práva EU a dopadech na legislativní proces. Časopis pro právní vědu a praxi č. 3/2015.
- Zbiral, R. Nad rozhodnutím Rady o povinném přerozdělení uprchlíků v rámci EU: lze politickou porážku zvrátit právními argumenty? Právní rozhledy č. 23–24/2015.

Evropské civilní právo

- Funta, R. Torpédové žaloby po revízii nariadenia Brusel I. Justičná revue č. 12/2015.
- Havel, B. Návrhy na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě. Obchodněprávní revue č. 2/2016.
- Jindřichová, D. Posílení postavení spotřebitele v platebním styku jako jeden z cílů směrnice o základním platebním účtu. Obchodněprávní revue č. 3/2016.
- Klímek, L. Právna ochrana počítačových programů v Evropské unii. Justičná revue č. 11/2015.
- Kyzlinková, Š. Intraunijní investiční arbitráž optikou pravidel veřejné podpory. Obchodněprávní revue č. 3/2016.
- Mišúr, P. Evropská komise předložila ambiciózní plán modernizace autorského práva v EU. Obchodněprávní revue č. 2/2016.
- Pauknerová, M. Prostor pro uvážení v českém mezinárodním právu soukromém: ohlédnutí se za mezinárodním právem soukromým k výročí Antonína Hobzy. Právník č. 1/2016.
- Svoboda, P. Smíšená či výlučná? Povaha Dohody WTO o usnadňování obchodu z pohledu evropského práva. Jurisprudence č. 6/2015.
- Vondráček, O. Transparentnost vlastnických struktur příjemců veřejných prostředků ve světle práva EU. Právník č. 12/2015.

Evropské trestní právo

- Klímek, L. Úloha a činnosti Europolu v boji proti počítačové kriminalitě. Justičná revue č. 12/2015.
- Klímek, L. Boj proti podvodům a falšování bezhotovostných platobních prostředků na úrovni Evropské unie. Justičná revue č. 1/2016.
- Kristková, A. Specifika přípravného řízení trestního ve Španělsku. Časopis pro právní vědu a praxi č. 4/2015.

- Kursová, J. Alternativy k trestnímu řízení využívané v Anglii. Státní zastupitelství č. 1/2016.
- Šanta, J. Trestné činy poškodzenia finančných záujmov Európskych spoločností – aktuálne aplikačné problémy. Justičná revue č. 1/2016.
- Švarc, M. Klíčové výstupy pro rozvoj evropského trestního práva z prosincové Rady pro spravedlnost a vnitřní věci. Trestněprávní revue č. 1/2016.
- Zarivnij, P. Trestní právo Evropské unie – vývoj, specifika a další směřování. Časopis pro právní vědu a praxi č. 4/2015.

Evropský soud pro lidská práva

- Forejtová, M.; Grygerová, J. Otazníky nad presumpci střídavé péče o nezletilé děti aneb vliv ESLP na judikaturu Ústavního soudu. Bulletin advokacie č. 1–2/2016.
- Herczeg, J. Ochrana náboženského vyznání před verbálními útoky a ortodoxní paradigma. Trestněprávní revue č. 1/2016.
- Chadima, M. Kárné řízení ve věcech státních zaměstnanců – lze aplikovat čl. 6 EÚLP? Časopis pro právní vědu a praxi č. 4/2015.
- Ľalík, T. Právo na spravodlivý súdny proces a zásada ne bis in idem podľa Dohovoru a správne trestanie. Justičná revue č. 12/2015.
- Věc M. N. a další proti San Marinu. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2016.
- Věc A. K. proti Lichtenštejnsku. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2016.
- Věc R. E. proti Spojenému království. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2016.
- Věc V. M. a další proti Belgii (komentované rozsudky). Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2016.
- Věc Pentikäinen proti Finsku (komentované rozsudky). Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2016.

Mezinárodní právo

- Bílková, V. Idealisté, nebo fanatici? Zahraniční (terorističtí) bojovníci z pohledu mezinárodního práva. Jurisprudence č. 6/2015.
- Mrázek, J. Mezinárodněprávní rámec sankcí a jejich uplatnění v praxi. Právník č. 1/2016.
- Opatová, H. Spolupráce České republiky a Mezinárodního trestního soudu v otázce právní pomoci v užším smyslu a předávání odsouzených. Trestněprávní revue č. 2/2016.
- Šturma, P. Ohlédnutí za životem a internacionalistickým dílem profesora Antonína Hobzy. Právník č. 1/2016.
- Tomášek, M. Dynamika a statika pojmu "společenství států". Právník č. 1/2016.

Alžbeta Králová, Libor Havelka, Katarína Deáková, Ivona Večerková, Jan Bena, Dušan Sulitka, Katarína Šipulová

Tel.: +420 541 593 271, +420 541 593 176, +420 541 593 480, +420 541 593 343, +420 541 593 161, +420 541 593 437

Fax: +420 541 593 561, e-mail: international@nsoud.cz

Nejvyšší soud, ISSN 2336-1611

Názory uvedené v jednotlivých příspěvcích představují názory autorů, nikoliv oficiální stanoviska Nejvyššího soudu.